

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
PRÁVNICKÁ FAKULTA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úprava elektronického platebního styku

Legal regulation of the electronic payments

Bc. Petr STRUSKA

Plzeň, 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2012/2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Jméno a příjmení autora: **Bc. Petr STRUSKA**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Právní úprava elektronického platebního styku**
Zadávací katedra: **Katedra občanského práva**
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Martin JANÁK**
**Katedra pracovního práva a práva sociálního
zabezpečení**

Plzeň, 2013

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Právní úprava elektronického platebního styku zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury“.

V Plzni dne 12. března 2013

Petr Struska

Anotace

Práce popisuje právní regulaci elektronického platebního styku v České republice a Evropské unii. Zaměřuje se na elektronické peníze a subjekty, které je vydávají. Řeší zároveň případné mimosoudní řešení sporů před Finančním arbitrem a jeho právní úpravu. Popisuje ochranu osobních údajů v platebním systému.

Klíčová slova:

platební styk, elektronický platební styk, elektronické peníze, instituce elektronických peněz, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu, mimosoudní řešení sporů, Finanční arbitr, ochrana osobních údajů

Annotation

Thesis describes legal regulation of the electronic payments in the Czech Republic as well as in the EU. It focuses on electronic money and subjects they generate it. Thesis also deals with possible out-of-court dispute settlements when describes financial arbitration process and its legal regulation. It describes data protection within the payment system.

Key words:

payment, payment system, electronic payment, electronic money, institution of electronic money, generators of electronic money, generators in a limited extent, out-of-court dispute settlement, financial arbiter, data protection

Obsah

1	Úvod	1
2	Platební styk obecně	2
2.1	Historický exkurz	2
2.2	Platební styk klasický a elektronický	4
2.2.1	Hotovostní platební styk	5
2.2.2	Bezhotovostní platební styk	6
2.2.3	Elektronický platební styk	6
2.3	Platební styk a platební služby	7
3	Elektronické platební systémy	10
3.1	Elektronické peněženky	11
3.2	Autorizace plateb	12
4	Současná právní úprava platebního styku	13
4.1	Právní úprava EU	13
4.2	Právní úprava v ČR	18
5	Elektronické peníze	21
5.1	Právní úprava elektronických peněz v ČR	22
5.2	Právní úprava elektronických peněz EU	26
5.3	Instituce elektronických peněz	27
5.3.1	Povolené k činnosti instituce elektronických peněz	28
5.4	Vydavatel elektronických peněz malého rozsahu	33
5.4.2	Registrace vydavatele elektronických peněz malého rozsahu	34
6	Související smluvní vztahy a rozhodné právo	38
7	Mimosoudní řešení sporů	39
7.1	Pojem finanční arbitr	40
7.2	Právní regulace finančního arbitra	41
7.3	Kompetence finančního arbitra	42
7.4	Řízení před finančním arbitrem	44
7.4.1	Návrh na zahájení řízení	44
7.4.2	Zásady řízení	47
7.4.3	Rozhodnutí	49
7.5	Judikatura	49

8	Ochrana osobních údajů v platebním systému	50
8.1	Právní úprava ochrany osobních údajů a její vývoj	51
8.2	Ochrana osobních údajů vs. „praní špinavých peněz“	53
8.3	Judikatura	56
	Závěr	58
	Resumé	61
	Literatura	63
	Publikace	63
	Odborné články	63
	Právní předpisy	64
	Internetové zdroje	65

1 Úvod

Vzhledem k úspěchanosti a dynamičnosti dnešní doby, je potřeba vytvářet nové technologie, především v oblasti informatiky. Tento obor postupně prostupuje do všech oborů lidské činnosti a prakticky každý člověk musí tento moderní vývoj respektovat a musí se tomuto vývoji přizpůsobit. Pod spojením informační technologie si člověk vybaví počítač jako základní nástroj, který je připojený k internetové síti. Internet, jako globální komunikační médium, dosáhl za posledních deset let obrovského technického rozvoje a dostupnosti prakticky pro každého. Zasahuje významným způsobem i do bankovníctví, které samo o sobě zaznamenalo v devadesátých letech minulého století prudký vývoj v souvislosti se vznikem nových firem a poptávce po platebních službách 24 hodin denně 7 dní v týdnu. Každý chce mít přístup ke svým financím on-line vždy a všude, což se postupně stává každodenní realitou.

Peníze přestávají být pouze výsadou států a bank. Rozvoj a popularita internetových nákupů, kdy spotřebitel nakupuje „z obýváku“, inicioval možnost elektronického platebního styku a s tím vznik elektronických platebních systémů a elektronických peněz. Na tento vývoj musela reagovat i legislativa České republiky, Evropské unie a samozřejmě všech vyspělých států světa.

Cílem diplomové práce je především rozbor právních aspektů elektronického platebního styku v České republice s větším zaměřením na elektronické peníze. Nevyhneme se legislativě Evropské unie, které jsme členy a musíme respektovat její nařízení a směrnice. Přiblížíme si pohled do historie platebního styku, elektronických platebních systémů, právní regulace elektronických peněz v ČR a EU. Nemalou úlohu hraje i Česká národní banka, která vydává povolení k vydávání elektronických peněz pro různé subjekty bankovní i nebankovní. Pokud proti sobě stojí více subjektů, nevyhneme se případným sporům ve věci elektronických peněz. Proto se budeme důkladněji věnovat finančnímu arbitrovi, který je pověřen tyto spory řešit. Elektronický platební styk a autorizace plateb nelze elektronicky platit bez elektronické autorizace. Do platebního systému je potřeba se zaregistrovat, ověřit údaje spotřebitele, které musí platební systém zabezpečit proti zneužití třetí osobou. Ochrana osobních údajů bude dalším bodem diplomové práce.

2 Platební styk obecně

2.1 Historický exkurz

Elektronický platební styk souvisí s rozvojem informačních technologií. Je tedy logické, že mohl vzniknout až s jejich aplikací. Do konce 70. let 20. století se informační technologie v České republice nevyužívaly a veškerý oběh plateb probíhal výhradně v listinné podobě. Pokud jde o techniku vzájemného platebního styku států, převládaly klasické platební nástroje – kryté akreditivy a dokumentární inkaso.¹

S rozvojem ekonomiky rostl i objem plateb. Hotovostní platební styk prostřednictvím bankovek a mincí se stal méně výhodným a dochází k rozvoji bezhotovostního platebního styku.

Lze zobecnit, že čím je hospodářství určité země vyvinutější, tím více jsou platby hotovými penězi nahrazovány bezhotovostním platebním stykem, ať už prostřednictvím prostých bankovních převodů, platebních karet, šeků, či jiných platebních instrumentů.²

V České republice dlouho chyběla právní úprava, která by upravovala především bezhotovostní platební styk, včetně např. regulace elektronického platebního styku a elektronických peněz. To bylo dáno pomalejším vývojem v této oblasti a tento stav trval až do roku 2003. Do té doby byl platební styk regulován celou řadou právních předpisů, byly to především:

- Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
- Všeobecné obchodní podmínky vydané Státní bankou československou (SBČS) v roce 1992 (novelizované Českou národní bankou v letech 1994, 1997 a 1998). Všeobecné obchodní podmínky slouží na základě "gentlemen's agreement" bankám jako vzor při tvorbě jejich vlastních obchodních podmínek pro vedení účtů a provádění platebního styku³

¹ BAYER, A. *Mezinárodní platební styk*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, ALFA, 1983. s. 144

² BAKEŠ, M. a kolektiv. *Finanční právo*. Praha: C.H.BECK, 2009, s. 355

³ *Modrá kniha – Platební styk v České republice*. ČNB [citováno 2. 1. 2013]. Dostupný z WWW:<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/statistika_plat_styku_eu/download/modra_kniha_text_2007_srpen.pdf>.

- Vyhláška SBČS č. 51/1992 Sb., o platebním styku a zúčtování mezi bankami
- Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon
- Zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti, (tzv. praní špinavých peněz) .

Právní vztah mezi plátcem, resp. příjemcem bezhotovostní platby a jeho bankou má soukromoprávní charakter, je v základních rysech upraven obchodním zákoníkem (zákon č. 513/1991 Sb., v platném znění) a podrobněji pak smluvně (např. smlouvou o vedení běžného účtu) mezi bankou a jejím i klienty. Teprve v posledních letech dochází k rozvoji speciálních finančněprávních předpisů, zabývajících se bezhotovostním platebním stykem a eventuálními spory z něj vznikajícími.⁴

Nový prvek do právního rámce bezhotovostního (ale též některých aspektů hotovostního) platebního styku přinesl od roku 2003 balíček nových zákonů přijatých v první polovině roku 2002. Jedná se jmenovitě o zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku) a na něj navazující zákon č. 125/2002 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku, jakož i zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.⁵

Zákon o platebním styku z roku 2002 měl za úkol definovat základní pojmy vyskytující se v dané oblasti, stanovit jasné meze povinností institucí a práv klientů a integrovat v sobě právní předpisy Evropských společenství.

Tento zákon obsahuje především následující předpisy Evropských společenství:

- Směrnice 97/5/ES o přeshraničních převodech (cílem bylo harmonizovat přeshraniční platby v rámci Evropského společenství)
- Směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry

⁴ BAKEŠ, M. a kolektiv. *Finanční právo*. Praha: C.H.BECK, 2009, s. 356

⁵ BAKEŠ, M. a kolektiv. *Finanční právo*. Praha: C.H.BECK, 2009, s. 356

- Směrnice 2000/46/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz a obezřetném dohledu nad touto činností (cílem bylo stanovit pravidla v oblasti vydávání elektronických peněz, chování institucí a práva klienta)
- Směrnici 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku
- Doporučení 97/489/ES o transakcích prováděných elektronickými platebními prostředky

Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech nabyt účinnosti 1. ledna 2003. Upravoval provádění převodů peněžních prostředků na území České republiky v české měně a provádění přeshraničních převodů, vydávání a užívání elektronických platebních prostředků, vznik a provozování platebních systémů v jakékoli měně a práva a povinnosti jejich účastníků, jestliže se tyto účastníci dohodli, že se tyto platební systémy řídí právním řádem České republiky a dále některé povinnosti účastníků platebních systémů provozovaných podle právního řádu některého z členských států Evropské unie a dalších států tvořících Evropský hospodářský prostor.

Podle tohoto zákona postupují banky, pobočky zahraničních bank a jiné osoby, které provádějí nebo zprostředkovávají převody peněžních prostředků jako podnikání, jestliže tyto činnosti provádějí na území České republiky, fyzické a právnické osoby, které dávají přímo převádějící instituci příkaz k převodu nebo které jsou konečnými příjemci částky převodu.⁶

2.2 Platební styk klasický a elektronický

Formy platebního styku můžeme třídit dle různých kritérií, např. podle:

- způsobu placení na hotovostní, bezhotovostní, elektronický
- území na vnitrostátní, přeshraniční, zahraniční
- náležitostí průvodních dokumentů na nedokumentární, dokumentární
- lhůty realizace na expresní, standardní

⁶ § 2 zákona č. 124/2002 Sb., o platebním styku

- vztahu banky k převodu na bezzávazkový a závazkový

Nás bude zajímat především třídící kritérium podle způsobu placení, tzn. rozdělení platebního styku na hotovostní, bezhotovostní a elektronický. Mezi klasický platební styk můžeme zařadit hotovostní a bezhotovostní. Samostatnou formou potom zůstává platební styk elektronický. Zde bych si však dovolit tvrdit, že elektronický platební styk má znaky bezhotovostní, protože nedochází k platbě pomocí bankovek a mincí. Pro úplnost si stručně nadefinujeme jednotlivé typy platebního styku dle způsobu placení.

2.2.1 Hotovostní platební styk

Při hotovostním platebním styku dochází mezi plátcem a příjemcem k předání peněz ve formě bankovek a mincí. Poskytovatel platebních služeb zde sehrává jen omezenou roli, a to v případě, pokud jsou bankovky a mince vkládány na účet.⁷

Dochází ke koloběhu zákonných peněz v podobě bankovek a mincí. Česká národní banka stanovila pro hotovostní peněžní oběh závazná pravidla formou vyhlášky, kterou konkretizuje obecná ustanovení zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance. Jednalo se o vyhlášku 37/1994 Sb., kterou se stanoví postup při příjmu peněz a nakládání s nimi a při poskytování náhrad za necelé a poškozené bankovky a mince. S účinností od 1.7. 2011 tuto vyhlášku deroguje zákon č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon navazuje na přímo použitelné předpisy Evropské unie⁸ a upravuje⁹ ochranu tuzemských a cizozemských bankovek a mincí proti jejich padělání a pozměňování a další pravidla pro oběh

⁷ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.12

⁸ Například nařízení Rady (ES) č. 1338/2001 ze dne 28. června 2001, kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání, ve znění nařízení Rady (ES) č. 44/2009, nařízení Rady (ES) č. 1339/2001 ze dne 28. června 2001, kterým se rozšiřuje působnost nařízení (ES), kterým se stanoví opatření nutná k ochraně eura proti padělání, na členské státy, které nepřijaly euro jako jednotnou měnu, ve znění nařízení Rady (ES) č. 45/2009, nařízení Rady (ES) č. 2182/2004 ze dne 6. prosince 2004 o medailích a žetonech podobných euromincím, ve znění nařízení Rady (ES) č. 46/2009, nařízení Rady (ES) č. 2183/2004 ze dne 6. prosince 2004, kterým se na nezúčastněné členské státy rozšiřuje použitelnost nařízení (ES) č. 2182/2004 o medailích a žetonech podobných euromincím, ve znění nařízení Rady (ES) č. 47/2009.

⁹ § 1 zákona č. 136/2011 Sb., o oběhu bankovek a mincí a o změně zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů

tuzemských bankovek a tuzemských mincí, práva a povinnosti s tímto oběhem související, jakož i výkon veřejné správy v této oblasti.

2.2.2 Bezhotovostní platební styk

Bezhotovostní platební styk je vždy zprostředkován bankami, spořitelními a úvěrními družstvy nebo jinými poskytovateli platebních služeb a probíhá mezi běžnými účty plátce a příjemce (např. tuzemský převod ve formě příkazu k úhradě).¹⁰

Pod pojmem jinými poskytovateli platebních služeb rozumíme subjekty, kterými jsou od účinnosti zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku (od 1.11. 2009):

- platební instituce
- poskytovatele platebních služeb malého rozsahu
- instituce elektronických peněz včetně zahraničních
- vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu

K tomuto tématu se ještě vrátíme v dalších kapitolách o problematice elektronických peněz.

2.2.3 Elektronický platební styk

Jde o platební styk zprostředkovaný platebním prostředkem, na kterém jsou peněžní prostředky uloženy v elektronické podobě ve formě elektronických peněz. Mezi plátcem a příjemcem dochází k předání elektronických peněz odepsáním z jeho nosiče – platebního prostředku ve prospěch příjemce (do jeho terminálu a následně jsou připsány jako bezhotovostní peníze na jeho účet u poskytovatele platebních služeb).¹¹

Výhody elektronického platebního styku lze rozdělit do dvou oblastí. První z nich jsou výhody pro zákazníka a druhou výhody pro poskytovatele služby. Klient

¹⁰ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.12

¹¹ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.12

poskytovatele služby se pomocí komunikačních kanálů, jako jsou mobilní služby nebo internet, stává nezávislým na čase, není vázán provozní dobou kamenné instituce – poskytovatele služby. Může vstoupit do komunikace 24 hodin denně, 7 dní v týdnu. Zároveň se objevuje nová perspektiva, objednávka a platba zboží přímo prostřednictvím internetové sítě.

Rozvoj elektronického bankovníctví a elektronických peněz zvyšuje efektivnost bankovníctví a platebního systému a snižuje náklady na drobné operace jak v národním, tak v mezinárodním měřítku. To by mohlo vést ke zvýšení produktivity a ekonomického bohatství.¹²

Problematika elektronického platebního styku je právně zakotvena v zákoně č. 284/2009 Sb., o platebním styku a podrobněji ji probereme v dalších kapitolách.

2.3 Platební styk a platební služby

Zatím jsme se zabývali pouze pojmem platební styk. S účinností zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku (dále jen ZPS) se objevil nový pojem platební služby, a tak se nabízí objasnit rozdíl mezi těmito dvěma kategoriemi. ZPS nabízí pozitivní i negativní vymezení pojmu platební služby, tedy co platební službou je a co není. Obě vymezení eliminují různé možnosti výkladu, co je považováno za platební službu a co naopak ne.

Platební službou je (pozitivní vymezení):¹³

- služba umožňující vložení hotovosti na platební účet vedený poskytovatelem
- služba umožňující výběr hotovosti z platebního účtu vedeného poskytovatelem
- provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz plátce, příjemce, nebo plátce prostřednictvím příjemce, jestliže poskytovatel neposkytuje uživateli převáděné peněžní prostředky jako úvěr
- provedení převodu peněžních prostředků z platebního účtu, k němuž dává platební příkaz, plátce, příjemce, nebo plátce prostřednictvím příjemce,

¹² MÁČE, M. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: GRADA, 2006, s.

¹³ § 3 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění pozdějších předpisů

jestliže poskytovatel poskytuje uživateli převáděné peněžní prostředky jako úvěr

- vydávání a správa platebních prostředků a zařízení k přijímání platebních prostředků
- provedení převodu peněžních prostředků, při němž plátce ani příjemce nevyužívají platební účet u poskytovatele plátce (poukazování peněz)
- provedení platební transakce poskytovatelem služeb elektronických komunikací, jestliže je souhlas plátce s provedením platební transakce dáván prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení
- bezhotovostní obchody s cizí měnou, pokud nejde o činnost, která je investiční službou podle zákona upravujícího podnikání na kapitálovém trhu

Zákon rozlišuje celkem sedm druhů platebních služeb, čímž navazuje na rozdělení obsažené v příloze směrnice Evropského parlamentu a rady 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu.

Vymezení a rozhraničení jednotlivých platebních služeb v příloze směrnice však není příliš jasné, a to zejména z toho důvodu, že terminologie přílohy není příliš konzistentní s terminologií zbytku směrnice. Česká transpozice se sice do určité míry snaží tyto nejasnosti odstranit, ale ne vždy zcela úspěšně.¹⁴

Platební službou není (negativní vymezení):

- přeprava, sběr, zpracování a doručení bankovek a mincí
- směnárenská činnost podle devizového zákona
- vydávání šeků, směnek nebo cestovních šeků v listinné podobě, papírových poukázek na zboží nebo služby, poštovních poukazů podle zákona upravujícího poštovní služby, platebních prostředků, které slouží pouze k zaplacení zboží nebo služeb v prostorách využívaných vydavatelem platebního prostředku nebo zboží nebo služeb úzce vymezenému okruhu dodavatelů anebo k zaplacení úzce vymezeného okruhu zboží nebo služeb, ani platební transakce jimi prováděná

¹⁴ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 64

- platební transakce prováděná mezi poskytovateli nebo jejich obchodními zástupci na jejich vlastní účet, v rámci podnikatelského seskupení bez účasti nebo zprostředkování osoby mimo toto podnikatelské seskupení, v rámci
- platebního systému nebo systému pro vypořádání obchodů s cennými papíry mezi účastníky tohoto systému a poskytovateli nebo mezi účastníky tohoto systému navzájem, v rámci správy cenných papírů, v rámci správy cizího majetku podle jiného právního předpisu, osobou, která jedná jménem jiné osoby při nákupu nebo prodeji zboží nebo poskytování nebo čerpání služeb, nebo osobou, která zprostředkovává takový nákup, prodej, poskytování nebo čerpání, a to jedná-li se o platební transakci vyplývající z tohoto nákupu, prodeje poskytování nebo čerpání, poskytovatelem služeb elektronických komunikací prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení, sloužili-li platební transakce k zaplacení zboží nebo služby, které jsou dodány do elektronického komunikačního zařízení a budou užívány prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení, přičemž poskytovatel služeb elektronických komunikací nejedná pouze jako zprostředkovatel platby mezi uživatelem platebních služeb a dodavatelem zboží nebo služby
- vyplacení hotovosti dodavatelem zboží nebo služby zákazníkovi při placení za zboží nebo službu, pomocí bankomatu osobou jednající jménem vydavatele platebního prostředku, jestliže tato osoba neposkytuje jiné platební služby
- služba poskytovatelů technických služeb, kteří podporují poskytování platebních služeb, aniž by peněžní prostředky, které jsou předmětem platební transakce, přecházely do jejich držby

Z výše uvedeného je patrné, že pojem platební styk je širší než pojem platební služby. Platební služby zahrnují jen vybrané instrumenty a mohou je kromě bank a družstevních záložen poskytovat i další subjekty, jako například platební instituce, poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz nebo vydavatel elektronických peněz malého rozsahu. Platební styk tedy využívá větší množství platebních instrumentů (směnky, šeky, ...), je výsadou bank, družstevních záložen a zahrnuje širší právní vztahy mezi subjekty.

3 Elektronické platební systémy

Elektronické platební systémy (dále jen EPS) spadají do kategorie elektronických převodů mezi účastníky, kde na základě podaného elektronického příkazu dochází k zúčtování. Za elektronický systém považujeme informační systém komunikující prostřednictvím otevřené či uzavřené počítačové sítě. EPS jsou tedy bezhotovostní převody peněžních prostředků, které se v bankovníctví označují jako přímé bankovníctví. Obchodníci přijímající elektronické platby v reálném čase a obdrží bezhotovostní peněžní zdroje, což podstatně urychluje samotnou peněžní transakci.

Na vývoji různých elektronických platebních systémů se podílí jak malé společnosti, tak velké organizace, převážně banky. Je v jejich zájmu, aby bankovní operace probíhaly bezpečně, rychle, bezchybně, automatizovaně a byly co nejméně nákladné. Velkým měřítkem je i spokojenost zákazníka, o kterého se v dnešní době strhává konkurenční boj.

V souvislosti s rozvojem informatiky ve světě vyvinuly první velké platební systémy banky. Celý platební systém v Evropské unii je založen na dvou hlavních systémech - SWIFT (Society for the Worldwide Interbank Financial Telecommunication) a TARGET2 (Trans-European Automated Real-Time Gross-Settlement Express Transfer system).

Dnes SWIFT spravuje mezinárodní službu, která poskytuje standardizované řešení pro zasílání finančních instrukcí, jakými jsou např. příkaz k úhradě, příkaz k inkasu, příkaz na nákup/prodej cenných papírů mezi členy organizace. Úkolem SWIFT je doručování těchto standardizovaných zpráv rychle a bezpečně. Oba tyto faktory jsou nesmírně důležité ve finančním světě. Člen organizace SWIFT může vytvářet SWIFT zprávy a přeposílat je dalším účastníkům v rámci celé SWIFT sítě. Datová střediska SWIFT¹⁵ organizace jsou umístěna mimo centrálu v Bruselu a nachází se v datových centrech Spojených států a na hranicích Belgie a Nizozemí.¹⁶

¹⁵ Jde o nezávislou společnost vlastněnou zúčastněnými institucemi se sídlem v La Hulpe v Belgii. Společnost SWIFT byla založena velkými evropskými a severoamerickými bankami v roce 1973 a to za účelem vývoje a provozování velké mezinárodní telekomunikační sítě zvláště pro potřeby bank a finančních institucí. V současné době je ve SWIFTU napojeno okolo 9700 uživatelů z 210 zemí světa. Například v roce 2010 zaslali všichni uživatelé dohromady přes 4 miliardy swiftových zpráv a dalších 900 GB dat novou službou FileAct. Historicky první zemí vyloučenou ze systému SWIFT byl 17. března 2012 Írán (v kontextu ekonomických a finančních sankcí).

¹⁶ *Company information* [on-line]. Poslední aktualizace 21. 3. 2011 [cit. 15.2. 2013]. Dostupné z WWW:<http://www.swift.com/about_swift/company_information/index.page>

TARGET2 je zúčtovací systém operující v reálném čase a je pod správou Eurosystem.

TARGET2 je již druhou generací předchozího platebního systému TARGET. Všechny mezinárodní platební transakce jsou nepřetržitě zúčtovány jedna po druhé v clearingových centrech centrálních bank. Neexistuje horní ani dolní hranice pro převod. TARGET2 operuje hlavně v oblastech měnové politiky a na peněžních trzích. TARGET2 musí být použit pro všechny platby a operace s cennými papíry v eurech nebo využívající Eurosystem. TARGET2 operuje na jediné technické platformě a systém využívají všechny centrální banky v Evropské unii, i když nespádají do Eurozóny.¹⁷

S přijetím ZPS, a tedy mimo jiné právní úpravou elektronických peněz a poskytovatelů platebních služeb, nás budou zajímat především elektronické peněženky.

3.1 Elektronické peněženky

Pokud často nakupujeme na internetu, jsou elektronické peněženky ideální volbou. Vaše soukromé peněžní prostředky již nebudou v ohrožení během drobných internetových plateb. Navíc požadované údaje k platbě (jméno, příjmení, do budoucna i číslo platební karty, apod.) mohou být v elektronické peněženke uloženy a platba může být autorizována pouze heslem. Elektronické peněženky jsou pro běžné klienty zcela zdarma a proto je vhodný i pro méně často platící zákazníky.

Na rozdíl od bankovních účtů nelze na v elektronických peněženkách disponovat s neomezenou výší elektronických peněz. Pokud se platební systém zaměřuje výhradně na mikroplatby, může mít každý účet různou výši maximálního zůstatku, který roste s rozsahem provedené identifikace klienta. Výše limitů jsou nastaveny tak, aby plně pokryly běžné požadavky klientů.

Účty v elektronické peněženke jsou peněžními nosiči elektronických peněz, které vydává společnost, která platební systém provozuje na základě povolení České národní banky. Elektronické peníze jsou pohledávkou klienta za společností provozující platební systém a nikoliv vkladem dle zákona upravující činnost bank.

¹⁷ *Company information* [on-line]. Poslední aktualizace 21. 3. 2011 [cit. 15.2. 2013]. Dostupné z WWW:<http://www.swift.com/about_swift/company_information/index.page>

Elektronická peněženka může být provázána s kreditní kartou nebo bankovním účtem. Těmto systémům říkáme hybridní elektronické peněženky. Klient musí mít k těmto systémům důvěru, protože do nich vkládá citlivá data a na druhé straně má provozovatel tohoto systému tyto citlivá data chránit na základě zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších zákonů.

3.2 Autorizace plateb

Autorizací platební transakce se rozumí udělení souhlasu plátce k jejímu provedení. Dle názoru Evropské komise lze za autorizaci považovat v zásadě souhlas plátce udělený jeho poskytovateli platebních služeb. Forma a postup udělení souhlasu plátce s provedením platební transakce musí být dohodnuta mezi plátcem a poskytovatelem. Plátce může souhlas udělit k jednotlivé platební transakci nebo k několika platebním transakcím. Plátce může svůj souhlas odvolat až do okamžiku neodvolatelnosti. Platební transakce, u které chybí souhlas plátce, je neautorizovanou platební transakcí a je s ní spojena odpovědnost poskytovatele platební služby.¹⁸

Na samotnou autorizaci musíme pohlížet ze dvou různých úhlů. Každý uživatel se musí autorizovat při samotném vstupu do bankovní aplikace nebo elektronické peněženky, ale později musí znovu autorizovat každou prováděnou operaci. Obvykle se v obou případech jedná o stejnou metodu, ale ne vždy tomu tak je. Některé instituce používají pro prvotní autorizaci uživatelské jméno a heslo a následně pro autorizaci transakcí vyžadují certifikáty nebo jiný způsob autorizace. Většina českých institucí nabízí několik možností autorizace uživatele, případně dovoluje tyto metody kombinovat.

Nejčastější metody autorizace plateb jsou pomocí certifikátu, který vystaví banka nebo poskytovatel peněžních služeb. Platby jsou poté podepsány elektronickým podpisem a odeslány ke zpracování. Další metody autorizace mohou být pomocí PIN, SMS nebo čipové karty.

¹⁸ ELEK, Š. *Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb*. Obchodněprávní revue. 2009, číslo 6, s. 155

4 Současná právní úprava platebního styku

V této kapitole probereme současnou aktuální právní úpravu elektronického platebního styku, která je součástí zákona o platebním styku. Tento zákon prošel do dnešního dne několika novelizacemi. Nesmíme zapomenout na nařízení a směrnice Evropské unie (dále jen EU), které byly základem nového zákona. Kvalitní právní úprava zajišťuje stabilitu finančních služeb a je spolu s přísným dohledem ČNB regulátorem činnosti a správného a fungování subjektů poskytujících platební služby.

4.1 Právní úprava EU

Obecným pramenem práva EU jsou především nařízení a směrnice Evropského parlamentu a Rady, popřípadě doporučení.

Nařízení EU je jedním z hlavních pramenů práva EU. Nařízení má obecnou působnost. Je závazné v celém rozsahu. Na rozdíl od směrnic EU nevyžadují nařízení ke své vnitrostátní aplikovatelnosti svoji vnitrostátní transpozici tj. přenesení svého obsahu do vnitrostátního předpisu. V tomto smyslu je tudíž nařízení v členských státech přímo aplikovatelné. I když nevyžadují ke své vnitrostátní aplikovatelnosti svoji vnitrostátní transpozici, mohou někdy nařízení ke své úplné vnitrostátní aplikovatelnosti vyžadovat svoji konkretizaci či doplnění pomocí vnitrostátních prováděcích opatření.¹⁹ Doporučení je pak soubor ustanovení, která nejsou pro členskou zemi závazná, nevzniká povinnost doporučení transponovat a ani dokonce dodržovat. Mají pouze podpůrný význam při postupech v dané oblasti.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady, která mají význam pro oblast platebního styku a platebních služeb:

- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách**

Toto nařízení ze dne 16.9. 2009 zároveň ruší nařízení č. 2560/2001 a je jedním z hlavních pramenů evropského práva pro realizaci převodů, především

¹⁹ HENDRYCH, D. a kolektiv. *Právní slovník*. Praha: C.H.Beck, 2009

v měně euro. Nařízení vymezuje důvody, které vedly k jeho přijetí²⁰. Cílem nařízení je např. řádné fungování vnitřního trhu a v zájmu usnadnění přeshraničního obchodu bylo nezbytné, aby poplatky za přeshraniční platby v eurech byly stejné jako poplatky za odpovídající platby uvnitř členského státu. Dále v souladu s cílem směrnice 2007/64/ES umožnit přeshraniční inkaso, bylo vhodné rozšířit oblast působnosti původního nařízení č. 2560/2001. Nebylo vhodné uplatňovat zásadu rovných poplatků na platební prostředky, které jsou založeny převážně nebo výhradně na papírových dokladech, například šeky, jelikož je vzhledem k jejich povaze nelze zpracovat stejně efektivně jako elektronické platby. Dalším důvodem bylo sjednocení vnitrostátních inkasních systémů, zavést společný obchodní model a tím zajistit větší právní jistotu a snazší spuštění inkasního systému SEPA (Single Euro Payments Area).

Nařízení č. 924/2009 charakterizuje základní pojmy v oblasti platebních služeb a stanoví povinnosti členských zemí v oblasti cenové politiky při provádění přeshraničního platebního styku a postup při provádění přímého inkasa.

Jak bylo zmíněno výše, nařízení se do národních právních řádů netransponují, jsou přímo účinná. Přesto však nařízení v některých případech vyžadují, aby jim byly právní řády členských států přizpůsobeny, v takovém případě se hovoří o procesu adaptace.²¹ To se týká i nařízení 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství, které ukládá členským státům, aby určily příslušné orgány, které budou vykonávat dohled nad jeho dodržováním, aby za jeho porušení stanovily sankce a aby zavedly mechanismus mimosoudního řešení sporů mezi uživateli a poskytovateli platebních služeb.

- **Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků**

Toto nařízení doplňuje Směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES ze dne 26.10. 2005 o předcházení zneužití finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu, která byla transponovaná do zákona č. 253/2008 Sb.,

²⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009

²¹ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 8

o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.²²

Evropská rada na zvláštním zasedání konaném dne 21. září 2001 potvrdila, že boj proti terorismu je hlavním cílem Evropské unie. Zasedání se konalo po teroristických útocích na WTC a Pentagon v USA 11. září 2001, což bylo hlavním impulsem k řešení této krizové situace z hlediska legislativy a tím i prevence. Evropská rada schválila akční plán k posílení policejní a justiční spolupráce, vypracování mezinárodních právních nástrojů proti terorismu, předcházení financování terorismu, posílení bezpečnosti letecké dopravy a lepšímu souladu všech příslušných politik. Tento akční plán pozměnila Evropská rada po teroristických útocích z 11. března 2004 v Madridu a nyní se konkrétně zabývá potřebou zajistit, aby byl právní rámec vytvořený Společenstvím pro boj proti terorismu a pro zlepšení justiční spolupráce přizpůsoben devíti zvláštním doporučením namířeným proti financování terorismu²³, která přijal Finanční akční výbor (Financial Action Task Force on Money Laundering – FATF²⁴).

Hlavním cílem tohoto nařízení je, aby subjekty provádějící převody peněžních prostředků měli za povinnost uvádět takové údaje, které dokáží jednoznačně identifikovat plátce. Jednak nebude docházet k anonymním převodům peněžních prostředků většího objemu, které právě využívají převážně teroristické skupiny a v případě podezřelého převodu dokáže přijímací instituce identifikovat plátce v co nejkratší době. Existuje samozřejmě i celá řada omezení, která

²² SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.20

²³ *Zvláštní doporučení FATF, týkající se financování terorismu* [on-line]. MF ČR [citováno 30. 1. 2013]. Dostupný z WWW:<

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/boj_proti_prani_penez_13916.html>.

²⁴ Financial Action Task Force – Finanční akční výbor je mezinárodní mezivládní organizace, mající celosvětový vliv při vytváření standardů a hodnocení jurisdikcí v oblasti boje proti praní špinavých peněz a financování terorismu. FATF byl založen v roce 1989. V roce 1990 vydal tzv. Čtyřicet doporučení v boji proti praní špinavých peněz, která byla v roce 2001 doplněna o 9 Speciálních doporučení v boji proti financování terorismu. 40+9 doporučení bylo několikrát revidováno, nejnověji v únoru 2012. Aktuálních 40 Doporučení v sobě v upravené podobě zahrnuje původních 40+9 doporučení a nové doporučení 1 týkající se přístupu založenému na hodnocení rizikovitosti (risk-based approach). 40 Doporučení je nyní namířeno také proti korupci a daňovým trestným činům. Jednou z významných aktivit FATF je vydávání Seznamu vysoce rizikových a nespolupracujících jurisdikcí. Česká republika (stejně jako ostatní nové členské státy Evropské unie) není členem FATF, ale tzv. regionálního uskupení podle FATF (FATF-Style Regional Body (FSRB)), tj. výboru MONEYVAL při Radě Evropy. FATF má celkem 36 členů (včetně Evropské komise) a 8 přidružených členských uskupení, tj. FSRB. Tímto způsobem je k dodržování FATF standardů zavázáno přes 180 jurisdikcí. Na práci FATF se také podílí přes 20 mezinárodních organizací se statutem pozorovatele. MF ČR [citováno 30. 1. 2013]. Dostupný z WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_mezinarodnivztahy_bojprotipranipenez.html>

identifikaci plátce nevyžadují. Kritériem je převážně peněžní výše převodu. K těmto omezením se ještě vrátíme v dalších kapitolách.

Dalšími právními předpisy EU, které se týkají platebního styku a platebních služeb jsou směrnice. Směrnice musí být, jak již bylo řečeno, transponovány do právního řádu České republiky. Následující směrnice se staly základem pro tvorbu české právní úpravy platebního styku:

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu**

Tato směrnice představuje základ evropské platební legislativy. Hlavním cílem směrnice o platebních službách je vytvořit na úrovni EU harmonizovanou právní úpravu poskytování platebních služeb, a to jak v oblasti veřejnoprávní regulace přístupu k této činnosti, tak v oblasti soukromoprávních vztahů, které vznikají při poskytování platebních služeb mezi poskytovateli a uživateli.

Přijetí směrnice o platebních službách představuje jeden z významných kroků na cestě k realizaci projektu SEPA, což je označení pro tzv. Jednotnou oblast pro platby v eurech (Single Euro Payments Area). Tuto oblast tvoří členské státy EU, další smluvní státy Dohody o EHP a rovněž Švýcarsko a Monako. Cílem uvedeného projektu je vytvořit ze všech třicetivou zúčastněných států jednotnou oblast, v níž budou přeshraniční platební transakce v eurech prováděny za stejných podmínek jako platební transakce vnitrostátní. Projekt SEPA vznikl na bázi samoregulace evropského bankovního sektoru, ovšem za silné politické podpory Evropské komise, Evropské centrální banky a dalších unijních institucí. Přijetí směrnice o platebních službách znamenalo sjednocení právní úpravy, které je nezbytnou podmínkou pro sjednocení nelegislativních standardů platebního styku v jednotlivých členských státech.²⁵

Důležitý je Článek 86, Úplná harmonizace. Členské státy nesmí zachovávat ani zavádět jiná ustanovení než ustanovení této směrnice, nesmí se odchýlit ani směrem k přísnější vnitrostátní úpravě. Toto se netýká několika taxativně vymezených článků. Členské státy mají zajistit, aby se poskytovatelé platebních služeb neodchylovali na úkor uživatelů platebních služeb od ustanovení

²⁵ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 7

vnitrostátního práva, kterými se provádějí ustanovení této směrnice nebo které jim odpovídají, není-li to v nich výslovně uvedeno.²⁶

Poskytovatelé platebních služeb se však mohou rozhodnout poskytnout uživatelům platebních služeb výhodnější podmínky.

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetném dohledu nad touto činností**

Další směrnici transponovanou do zákona o platebním styku je směrnice 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz. Jedná se o novou evropskou právní úpravu podmínek pro vydávání elektronických peněz, která zcela nahradila předchozí směrnici 2000/46/ES. V přezkumu Směrnice 2000/46/ES Komise zdůraznila potřebu revidovat uvedenou směrnici vzhledem k tomu, že některá její ustanovení byla považována za překážku vytvoření skutečného jednotného trhu služeb elektronických peněz a rozvoje těchto uživatelsky přívětivých služeb.²⁷ Ve srovnání se směrnicí 2000/46/ES znamená nová směrnice podstatnou liberalizaci regulace institucí elektronických peněz (např. snížení požadavku na počáteční kapitál z 1.000.000 EUR na 350.000 EUR nebo umožnění vzniku tzv. hybridních institucí elektronických peněz, které vedle vydávání elektronických peněz vykonávají další obchodní činnosti) a celkové přiblížení jejich právního režimu právnímu režimu platebních institucí. Stejně jako směrnice o platebních službách má i tato směrnice režim plné harmonizace.

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/26/ES, o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES**

Tato směrnice usiluje o snížení systémového rizika spojeného s účastí v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry zejména tím, že zakotvuje neodvolatelnost zúčtování v případě insolvence účastníků těchto systémů. Uvedená směrnice byla novelizována směrnicí 2009/44/ES. Tato

²⁶ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2007/64/ES, Článek 86

²⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/110/ES, Důvody přijetí směrnice

novela, kromě provedení některých drobnějších technických změn, rozšířila ochranu systémů i na případy jejich vzájemného propojení.²⁸

Hodnotící zpráva Komise ze dne 7. dubna 2006 týkající se směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování obsahuje závěr, že směrnice 98/26/ES funguje v zásadě dobře. Tato zpráva zdůraznila, že v oblasti platebních systémů a systémů vypořádání obchodů s cennými papíry mohou být projednávány některé důležité změny a rovněž dospěla k závěru, že je nutno směrnicí 98/26/ES vyjasnit a zjednodušit. Hlavní změnou je však rostoucí počet propojení mezi systémy, které v době vypracování směrnice 98/26/ES fungovaly téměř výhradně vnitrostátně a nezávisle.

4.2 Právní úprava v ČR

Stěžejním pramenem úpravy platebního styku a platebních služeb v českém právu je zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1.11. 2009 a tento datum se shoduje s transpoziční lhůtou směrnice 2007/64/ES o platebních službách na vnitřním trhu, kterou bylo nutno transponovat do českého právního řádu. Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku zrušil a zcela nahradil předchozí zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, vydávání elektronických platebních prostředků a platebních systémech, který byl zkráceně rovněž označován jako zákon o platebním styku. ZPS je rozdělen na sedm částí, vymezuje pojmy z oblasti platebního styku a upravuje základní právní vztahy mezi poskytovateli platebních služeb a jejich uživateli.

Z důvodové zprávy k návrhu zákona platebním styku:²⁹

Směrnice zavádí novou kategorii nebankovních poskytovatelů platebních služeb – platební instituce, které podrobuje určitým regulatorním a dohledovým požadavkům. Osoby, které nesplní požadavky kladené na platební instituce, budou moci poskytovat platební služby v omezeném rozsahu v režimu výjimky podle čl. 26 směrnice o platebních službách (v terminologii navrhovaného zákona tzv. poskytovatelé platebních služeb malého rozsahu). Přehled všech institucí, které by se

²⁸ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 8

²⁹ Důvodová zpráva k návrhu zákona o platebním styku, MF ČR 2008, s. 2, písm. B.

v budoucnu mohly stát platebními institucemi, neexistuje, a to zejména z důvodu dosavadní neregulace těchto subjektů. Vedle toho zavádí směrnice o platebních službách také novou úpravu soukromoprávních vztahů při poskytování platebních služeb (např. úprava informačních povinností, autorizace platebních transakcí, způsob a lhůty provádění platebních transakcí, odpovědnost). Tato úprava se bude vztahovat na všechny kategorie poskytovatelů platebních služeb.

ZPS je rozdělen na část veřejnoprávní, která stanoví podmínky pro získání povolení podnikat v oblasti platebních služeb, pokud nebylo získáno podle jiných právních předpisů. Banky získají povolení podle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, spořitelní a úvěrová družstva podle zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrových družstvech. V druhé části zákona se objevují nové osoby, oprávněné poskytovat platební služby a elektronické peníze. Platební služby již nejsou pouze výsadou bank a spořitelních a úvěrových družstev, ale oprávnění se rozšiřuje na další subjekty (platební instituce, poskytovatele platebních služeb malého rozsahu, instituce elektronických peněz včetně zahraničních, vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu). V třetí části ZPS upravuje právní postavení platebního systému, včetně platebních systémů s neodvolatelností zúčtování.

Soukromoprávní část se zaměřuje na práva a povinnosti při poskytování platebních služeb a vydávání elektronických peněz, práva a povinnosti poskytovatelů vůči jejich uživatelům. Pátá část je věnována správním deliktům a šestá dohledu nad dodržováním povinností, které zákon stanoví. Sedmá část obsahuje ustanovení společná, přechodná a závěrečná.

S účinností ZPS se zavedl nový pojem v platebním styku, a tím je kategorie platební účet. Zavedení pojmu platební účet totiž vytváří právní základ k tomu, aby platební služby mohly poskytovat i jiné subjekty než banky nebo spořitelní a úvěrová družstva. Kategorie běžný účet je totiž v právním řádu České republiky chápána jako vkladový účet s penězi na viděnou. A ze zvláštních předpisů ve vazbě na § 708 zákona č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník, ve znění pozdějších novel, lze konstatovat, že pouze banky a spořitelní a úvěrová družstva mohou poskytovat platební služby vázané na běžný účet, který je považován za účet vkladový. Ostatní

poskytovatelé platebních služeb pak pro své klienty zřizují účet platební. Prostředky na něj vložené pak nejsou považovány za vklad.³⁰

ZPS byl za dobu své dosavadní platnosti celkem **čtyřikrát novelizován**. První novelizace, provedená **zákonem č. 156/2010 Sb.** s účinností od 5. 6. 2010, se týkala adaptace českého právního řádu nařízení 924/2009 o přeshraničních platbách ve Společenství a drobných upřesnění v oblasti odpovědnosti za neautorizovanou a nesprávně provedenou platební transakci. Podruhé byl zákon o platebním styku novelizován **zákonem č. 139/2011 Sb.**, který nabyl účinnosti dne 27. 5. 2011. Jednalo se o rozsáhlejší novelu, jejímž cílem bylo transponovat do českého právního řádu směrnici 2009/44/ES (novela směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech) a směrnici 2009/110/ES (nová právní úprava podmínek pro vydávání elektronických peněz) a kromě toho upřesněním některých ustanovení reagovat na praktické zkušenosti z prvních měsíců účinnosti nového zákona. Třetí malá novelizace, provedena **zákonem č. 420/2011 Sb.**, který nabyl účinnosti 1.1.2012. Jednalo se o změnu v souvislosti s přijetím zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, kde v § 37 odst. 1 písm. d) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, se slova „, je-li fyzickou osobou,“ zrušují. A konečně poslední čtvrtá novelizace byla provedena **zákonem č. 37/2012 Sb.**, který nabyl účinnosti 31.1. 2012. Tímto zákonem se mění některé zákony v souvislosti s reformou dohledu nad finančním trhem v Evropské unii a upravuje pravomoci Evropského orgánu dohledu. V přechodných ustanoveních upravuje platební systémy s neodvolatelností zúčtování, které se řídí podle dosavadních právních předpisů. Dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se považují za platební systémy s neodvolatelností zúčtování podle § 62 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Přijetí zákona o platebním styku vyvolalo nutné změny u celé řady dalších právních předpisů. Pro přehlednost byl s účinností ZPS publikován zákon č. 285/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o platebním styku. Tento zákon novelizoval 22 právních předpisů, které nějakým způsobem mají vazbu na platební styk.

³⁰ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.22

Mezi nejdůležitější novelizované právní předpisy můžeme zařadit:

- zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- zákon č. 99/1963 Sb., o občanský soudní řád
- zákon č. 6/1993 Sb., obchodní zákoník
- zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
- zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (tzv. praní špinavých peněz)
- zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon

5 Elektronické peníze

Pokud máme řešit otázku právní úpravy elektronického platebního styku, musíme řešit i otázku elektronických peněz. Tyto dvě kategorie spolu určitě nerozlučně souvisí, což je vidět i ze současné právní úpravy platebního styku. Elektronické peníze se prolínají celým zákonem. Elektronické peníze jsou nejnovější formou peněz a jejich smyslem je nahradit bankovky a mince. Uchovávají se na elektronickém mediu a jsou určeny k uskutečňování elektronických plateb.

Pojem elektronické peníze označuje peníze nebo jiný kredit, jehož transfer probíhá elektronicky. Můžeme je rozdělit dle implementace na typy card-based a software-based. Card-based elektronické peníze jsou peníze, které jsou uloženy na nějakém přenosném mediu, typicky kartě obsahující mikročip. Tato elektronická peněženka zajišťuje různé kryptografické funkce a hlavně s ní můžeme platit i v reálném světě. Software-based elektronické peníze jsou takové, které se spravují přes software nainstalovaný na PC či PDA. Typické použití je přes počítačové sítě, jako je Internet. Elektronické peníze je třeba striktně odlišit od různých internetových věrnostních systémů, jež jsou pouhou obdobou běžných věrnostních programů, a jaké dnes nabízí každý větší supermarket. Zásadní odlišnost spočívá v jejich omezené konvertibilitě v některou z existujících měn a opačně. Internetové věrnostní

body nejsou platebním nástrojem, obdobou bankovek a mincí, ale marketingovým nástrojem pro získání nových zákazníků.³¹

Server-based elektronické peníze jsou uchovávány na vzdáleném webovém serveru. Uživatel má přístup ke svému virtuálnímu účtu přes internetovou aplikaci. Výhodou je variabilita přístupu přes počítač nebo smart mobil (chytrý telefon), kde může mít mobilní aplikace zjednodušenou formu aplikace klasické.

5.1 Právní úprava elektronických peněz v ČR

Za elektronické peníze lze dle ZPS³² považovat peněžní hodnotu, která splňuje kumulativně následující čtyři znaky:

- představuje pohledávku za vydavatelem elektronických peněz
- je uchovávána v elektronické podobě
- je vydávána proti přijetí peněžních prostředků za účelem provádění platebních transakcí
- je přijímána jinými osobami než tím, kdo ji vydal (třetími osobami)

V praxi to znamená, že budoucí držitel elektronických peněz předá vydavateli určitou sumu peněžních prostředků, která bude vydavatelem přetvořena v elektronické peníze. Peníze mohou být vydavateli předány v hotovosti nebo bezhotovostním převodem. Pohodlnějším způsobem pro držitele je určitě bezhotovostní převod, kdy virtuální účet u vydavatele může být spojen s bankovním účtem držitele. Další možností předání peněžních prostředků vydavateli je přes mobilní telefon formou Premium SMS³³, platební kartou nebo převodem z jiného virtuálního účtu (elektronické peněženky).

Původní právní úprava zákona o platebním styku z roku 2002 obsahovala další definiční znak elektronických peněz. Elektronické peníze jsou vydávány proti přijetí peněžních prostředků ve výši odpovídající jmenovité hodnotě vydávaných

³¹ *Elektronické peníze a seznamy v České národní bance* [on-line].. MF ČR [citováno 18. 2. 2013]. Dostupný z WWW:< http://www.egonov.cz/clanky_42.html>

³² § 4 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

³³ Premium SMS (zkráceně *PR SMS* nebo *Premium Rate SMS*) jsou SMS zprávy, u kterých se cena liší od běžné ceny účtované zákazníkovi mobilním operátorem. Jsou účtované tzv. prémiovou cenou, která se v Česku pohybuje v rozmezí od 2 do 99 Kč. *Premium SMS* [on-line]. Wikipedia [citováno 18. 2. 2013]. Dostupný z WWW:< http://cs.wikipedia.org/wiki/Premium_SMS>

elektronických peněz. To znamenalo, že vydání elektronických peněz ve výši 500 Kč oproti přijetí peněžních prostředků ve výši 400 Kč, nesplňovalo jeden z definičních znaků elektronických peněz a nejednalo se tedy o elektronické peníze ve smyslu zákona o platebním styku. Nová právní úprava sice povinnost vydávat elektronické peníze ve stejné jmenovité hodnotě zachovává (§ 124 odst. 2, vydavatel vydává elektronické peníze proti přijetí peněžních prostředků ve výši odpovídající jmenovité hodnotě vydávaných elektronických peněz.), ale tato povinnost již není součástí definičních znaků elektronických peněz. Nesplnění této povinnosti je sankcionováno ČNB jako správní delikt dle § 131 odst. 1 písm. a) zákona 284/2009 Sb., o platebním styku.

Vydavatelem elektronických peněz přijaté peněžní prostředky nejsou považovány za vklad, jinak by byl porušován zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

Rozlišování mezi elektronickými penězi a bezhotovostními peněžními prostředky má některé praktické důsledky, např. z hlediska poskytování úroků. Zatímco vydavatel elektronických peněz nesmí držitel elektronických peněz poskytovat úroky ani jiné výhody závislé na délce doby, po kterou držitel elektronické peníze drží peněžní prostředky na účtu v zásadě úročeny jsou.³⁴

Elektronické peníze mohou dle ZPS³⁵ vydávat:

- banky
- zahraniční banky a zahraniční finanční instituce
- spořitelní a úvěrní družstva
- instituce elektronických peněz
- zahraniční instituce elektronických peněz
- vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu
- Česká národní banka

Instituce elektronických peněz a vydavatelé elektronických peněz malého rozsahu vydávají elektronické peníze za podmínek zákona o platebním styku.

³⁴ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 72

³⁵ § 6 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Instituce elektronických peněz na základě povolení k činnosti, které uděluje ČNB a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu zápisem do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Banky vydávají elektronické peníze za podmínek stanovených zákonem o bankách, oprávnění je obsaženo v bankovní licenci a spořitelní a úvěrní družstva za podmínek stanovených zákonem upravujícím činnost spořitelních a úvěrních družstev, oprávnění formou povolení. ČNB vzniklo oprávnění vydávat elektronické peníze dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Subjekty oprávněné k vydávání elektronických peněz můžeme rozdělit do tří skupin:

- bankovní vydavatele elektronických peněz, kam náleží banky, spořitelní a úvěrní družstva
- nebankovní vydavatele elektronických peněz, kam řadíme instituce elektronických peněz, zahraniční instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu
- zbytkovou skupinu (ČNB)

S vydáváním elektronických peněz jsou spojena práva a povinnosti, které také upravuje ZPS³⁶ v jeho soukromoprávní části, některé jsou již uvedeny výše, pro přehlednost si je zopakujeme a uvedeme jako celek.

Vydavatel vydává elektronické peníze na základě smlouvy o vydání elektronických peněz uzavřené s držitelem. Práva a povinnosti vydavatele a držitele při provádění platebních transakcí, které se týkají vydaných elektronických peněz, se řídí ustanoveními upravujícími smlouvu o platebních službách.³⁷ Zákon smlouvu o vydání elektronických peněz blíže nespécifikuje a omezuje se na pouhé konstatování, že vydavatel vydává elektronické peníze na základě smlouvy o vydání elektronických peněz uzavřené s držitelem. Lze dovodit, že pojmovým znakem každé smlouvy o vydání elektronických peněz je závazek vydavatele vydat elektronické peníze.

³⁶ § 124, §124a zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

³⁷ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 604

Vydavatel vydává elektronické peníze proti přijetí peněžních prostředků ve výši odpovídající jmenovité hodnotě vydávaných elektronických peněz (viz. výše).

Vydavatel nesmí držiteli poskytovat úroky ani jiné výhody závislé na délce doby, po kterou držitel elektronické peníze drží. Tím je zdůrazněna funkce elektronických peněz jako prostředku placení za zboží a služby, a nikoliv jako uchovatele hodnoty. Zakázány jsou úroky ze zůstatku elektronických peněz, ale také jiné výhody peněžitého a nepeněžitého charakteru, např. slevy na zboží nebo poskytované služby odvíjející se od doby trvání právního vztahu ze smlouvy o vydání elektronických peněz.

Držitel může požádat vydavatele o zpětnou výměnu kdykoliv.

Zpětnou výměnou se pro účely tohoto zákona rozumí výměna elektronických peněz za bankovky, mince nebo bezhotovostní peněžní prostředky ve výši odpovídající jmenovité hodnotě vyměňovaných elektronických peněz, provedená vydavatelem na žádost držitele. Tato výměna probíhá za situace, kdy je stále platná smlouva mezi vydavatelem a držitelem elektronických peněz. Jiná situace nastane, pokud smlouva mezi vydavatelem a držitelem elektronických peněz je ukončena a přitom držiteli zůstaly elektronické peníze u vydavatele. Požádá-li držitel vydavatele o zpětnou výměnu, je vydavatel povinen vyplatit veškerou hodnotu elektronických peněz. Tato povinnost platí až jeden rok po ukončení smluvního vztahu.

Pro uskutečnění zpětné výměny je nezbytné, aby vydavatel o této skutečnosti jasně a srozumitelně držitele informoval s dostatečným předstihem.³⁸ Podmínky zpětné výměny by měly být sděleny držiteli před uzavřením smlouvy o vydávání elektronických peněz. Za zpětnou výměnu může vydavatel požadovat přiměřenou úplatu, byla-li sjednána předem. Úplata by měla odpovídat skutečným nákladům na provedení zpětné výměny, především množství lidské práce s tím související. Bude tedy rozdíl např. v hotovostním a bezhotovostním provedení zpětné výměny.

Oproti právní úpravě zpětné výměny v zákoně o platebním styku před novelou provedenou zákonem č. 139/2011 Sb. dochází k výraznému rozšíření pravidel pro zpětnou výměnu. Zákonodárce vymezuje otázku rozsahu zpětné výměny a nákladů, které nese držitel v souvislosti s provedením zpětné výměny, a to v závislosti na okamžiku, k němuž je zpětná výměna prováděna.

³⁸ § 124b zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

Nová právní úprava již neobsahuje ustanovení, které umožňovalo vydavateli stanovit minimální částku pro zpětnou výměnu, která mohla dosáhnout výše 10 EUR.³⁹

5.2 Právní úprava elektronických peněz EU

Právní úprava elektronických peněz EU se víceméně kryje s právní úpravou v ČR a ostatních členských státech, které provedly harmonizaci. To je dáno tím, že existuje povinnost transponovat směrnice Evropského parlamentu a Rady do právního řádu České republiky. Samotné směrnice nepůsobí přímo. Stanovují cíle, kterých má být dosaženo. Závazné jsou až právní předpisy, kterými bylo harmonizace dosaženo.

Právo Evropské unie nepřipouští rozdíly mezi jednotlivými právními řády členských států, možné jsou jen odchylky, které nenabourají cíle vytýčené směrnicí. Česká republika v oblasti platebního styku a tím i v oblasti elektronických peněz úspěšným způsobem zapracovává směrnice do svého právního řádu a odchýlení české právní úpravy je jen nepatrné od právní úpravy EU. Mezi stěžejní směrnice patří:

- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu**
- **Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetném dohledu nad touto činností**

Směrnice č. 2009/110/ES nahradila směrnice č. 2000/46/ES a důvodem pro předložení návrhu Evropské komise, který byl publikován v polovině října 2008 byl mimo jiné fakt, že dosavadní směrnice svou regulatorní zátěží v podstatě znemožňuje využít potenciál, který elektronické peníze jako alternativní způsob placení mají. Elektronické peníze mají výhody jak vůči hotovosti – snižují náklady obchodníků, jelikož jim odpadají náklady spojené s manipulací s hotovostí, tak vůči platebním

³⁹ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 607

prostředkům – vzhledem k tomu, že jsou anonymní, je placení jejich prostřednictvím levnější.⁴⁰

V roce 2007 byla přijata směrnice o platebních službách, což možnost vyjasnění podstaty elektronických peněz spíše znesnadnilo. Tato směrnice zavádí nové kategorie osob, tzv. platební instituce a poskytovatele platebních služeb malého rozsahu. Těmto osobám umožňuje přijímat peněžní prostředky za účelem provádění předem neurčených platebních transakcí. Tyto peněžní prostředky opět nejsou formálně považovány za vklad, z materiálního hlediska se mu však blíží. Od přijetí směrnice o platebních službách tak vedle sebe existují dva rozdílné typy subjektů - vydavatelé elektronických peněz a poskytovatelé platebních služeb.

Druhá směrnice 2009/110/ES o elektronických penězích nám říká, že peněžní hodnota představující elektronické peníze nemusí být uchovávána pouze na určitém nosiči, který je v dispozici držitele elektronických peněz, ale také na vzdáleném webovém serveru, což je případ různých virtuálních účtů. V prvním případě se může jednat o plastovou kartu, kdy držitel platí za zboží a služby přiložením této karty ke čtecímu zařízení přímo u obchodníka. V druhém případě držitel platí za zboží a služby ze svého virtuálního účtu elektronických peněz, ke kterému se přihlásí prostřednictvím internetové sítě. Rozdíl mezi elektronickými penězi a peněžními prostředky na účtu se tímto ještě více stírá.⁴¹

5.3 Instituce elektronických peněz

Instituce elektronických peněz byla upravena právem Evropské unie ve Směrnici Evropského parlamentu a Rady č. 2009/110/ES ze dne 16.9. 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetném dohledu nad touto činností. Tato směrnice byla transponována do českého právního řádu s účinností od 27.5. 2011, jednalo se o druhou novelizaci ZPS zákonem č. 139/2011 Sb.

Instituce elektronických peněz je v ZPS⁴² charakterizována jako právnická osoba, která je oprávněna vydávat elektronické peníze na základě povolení k činnosti

⁴⁰ TRAGANTOVÁ, A. *Návrh směrnice o elektronických penězích*. Obchodněprávní revue. 2009, číslo 7, s. 201

⁴¹ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 72

⁴² § 46 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

instituce elektronických peněz, které jí udělila Česká národní banka. Kromě vydávání elektronických peněz může tento subjekt vykonávat další činnosti, má-li to v povolení uvedeno. Je oprávněna poskytovat platební služby, které se netýkají elektronických peněz, a proto zároveň patří mezi osoby oprávněné poskytovat platební služby. K povolení činnosti se přímo nevyžaduje přítomnost materiálního prvku elektronických peněz. Instituce přestává být institucí elektronických peněz odejmutím povolení k činnosti ČNB. Povolení k činnosti může ČNB dle ZPS⁴³ odejmout pokud instituce elektronických peněz porušuje právní předpisy, nesplňuje podmínky pro povolení činnosti, pokud instituce elektronických peněz nezačala do 12 měsíců ode dne udělení povolení vydávat elektronické peníze ani poskytovat platební služby týkající se elektronických peněz, instituce elektronických peněz nevydávala elektronické peníze ani neposkytovala platební služby týkající se elektronických peněz po dobu delší než 6 měsíců, nebo povolení bylo uděleno na základě nepravdivých nebo neúplných údajů nebo v důsledku jiného nedovoleného postupu.

5.3.1 Povolené k činnosti instituce elektronických peněz

Žadatel o povolení činnosti instituce elektronických peněz předává žádost na tiskopise ČNB, který je přílohou prováděcího předpisu vyhlášky 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu, která je účinná od 27. 5. 2011.

Podmínky pro udělení povolení k činnosti instituce elektronických peněz jsou v návrhu stanoveny obdobně jako v případě platebních institucí s jediným rozdílem – a sice požadavku na počáteční kapitál. Povolení k činnosti uděluje ČNB na základě žádosti a po splnění předepsaných požadavků. Nově se umožňuje udělit povolení k činnosti instituce elektronických peněz i právnické osobě se sídlem mimo členský stát, jestliže pro ČR tato povinnost vyplývá z mezinárodní smlouvy.⁴⁴

⁴³ § 49 odst. 3 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

⁴⁴ Vláda. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, a některé další zákony*. Právní rozhledy. 2010, číslo 23, s. II

Součástí žádosti jsou povinné přílohy, které obsahují informace o žadateli informace související s činností žadatele, jsou to dle vyhlášky 141/2011 Sb.⁴⁵ tyto:

- úplné znění zakladatelských dokumentů
- originál dokladu o oprávnění k podnikání
- originály dokladů o původu počátečního kapitálu a případně dalších finančních zdrojů a o rozsahu splacení základního kapitálu, není-li tento údaj zřejmý z dokladu o oprávnění k podnikání
- finanční výkazy
- seznam návrhů na vyslovení neplatnosti usnesení valné hromady žadatele, o kterých nebylo ke dni podání žádosti pravomocně ukončeno soudní řízení, pokud byly takové návrhy podány a pokud jde o návrhy, které by mohly mít podstatný vliv na další fungování společnosti

Žádost dále musí obsahovat přílohy, které se týkají předmětu činnosti, vydávání elektronických peněz:

- obchodní plán na první tři účetní období
- strategie rozvoje činnosti, zejména ve vztahu k navrhovanému obchodnímu plánu a ke střednědobým finančním cílům,
- popis řídicího a kontrolního systému (podrobněji viz, vyhláška⁴⁶)
- návrh vnitřních předpisů upravujících zabezpečení ochrany peněžních prostředků, proti jejichž přijetí byly vydány elektronické peníze, a pokud bude instituce elektronických peněz vykonávat činnosti dalších platebních služeb, rovněž návrh vnitřních předpisů upravujících zabezpečení peněžních prostředků svěřených za účelem provedení platební transakce, a v případě, že instituce elektronických peněz hodlá uzavřít pojistnou smlouvu nebo smlouvu upravující záruku rovněž návrh pojistné smlouvy nebo smlouvy upravující záruku vypracovaný kompetentní osobou

⁴⁵ § 6 vyhlášky č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu

⁴⁶ § 6 odst. 3 písm. c) vyhlášky č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu

- popis rozsahu výkonu jiné podnikatelské činnosti, pokud instituce elektronických peněz vykonává jinou podnikatelskou činnost než činnost, k jejímuž výkonu je třeba povolení podle zákona, a popis výkonu této jiné podnikatelské činnosti
- údaje potřebné pro výpočet kapitálové přiměřenosti podle všech přístupů, pokud žadatel hodlá poskytovat platební služby, které se netýkají elektronických peněz.

Dále je dle vyhlášky č. 141/2011 Sb. je nutno předložit dokumenty, které se týkají vlastnické struktury, vedoucích osob, osob s kvalifikovanou účastí na žadateli a osobách, které jsou s úzkým propojením s žadatelem. Je tedy nutno předložit zejména:

- dotazník vyplněný za každou vedoucí osobu (dotazník je součástí přílohy této vyhlášky)
- údaje o odborné praxi a údaje o vzdělání každé vedoucí osoby, která skutečně řídí činnost v oblasti vydávání elektronických peněz a v oblasti poskytování platebních služeb
- originály dokladů o bezúhonnosti každé vedoucí osoby
- seznam osob s kvalifikovanou účastí nebo úzkým propojením na žadatele, včetně grafického znázornění jejich vztahu

V případě uznání žádosti ČNB rozhodne o udělení povolení k činnosti instituce elektronických peněz ve lhůtě tří měsíců. Povolení k činnosti instituce elektronických peněz je individuálním správním aktem vydávaným ČNB ve správním řízení. Povolení udělí ČNB pokud žadatel splňuje podmínky dle ZPS⁴⁷. Musí splňovat především tyto skutečnosti:

- žadatel je právnickou osobou
- má sídlo i skutečné sídlo v České republice

⁴⁷ § 47 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

- má základní kapitál alespoň **350.000 EUR** – upravuje nově směrnice 2009/110/ES, dříve dle směrnice 2000/46/ES byla podmínka udělení povolení na základní kapitál 1.000.000 EUR
- jehož obchodní plán včetně předpokládaného rozpočtu na první tři účetní období je podložen reálnými ekonomickými propočty
- jehož věcné, technické, personální a organizační předpoklady jsou vhodné z hlediska řádného a obezřetného vydávání elektronických peněz a poskytování platebních služeb
- jehož řídicí a kontrolní systém splňuje požadavky stanovené ZPS (§ 52c)
- který zabezpečuje ochranu peněžních prostředků, proti jejichž přijetí byly vydány elektronické peníze nebo které mu uživatelé svěřili k provedení platební transakce
- jehož případné podnikání spočívající v jiné činnosti než ve vydávání elektronických peněz a v poskytování platebních služeb nepředstavuje podstatnou hrozbu pro finanční stabilitu instituce elektronických peněz ani nemůže bránit účinnému výkonu dohledu nad činností instituce elektronických peněz
- a další dle ZPS

Nesplnění požadavků není důvodem k vydání negativního rozhodnutí, může však mít pro žadatele nepříznivé právní následky. Pokud žádost nespĺňuje některé náležitosti, ČNB nejprve pomůže žadateli s jejich odstraněním na místě nebo jej k tomu vyzve v přiměřené lhůtě. Pokud žadatel ve stanovené lhůtě nedostatky neodstraní, ČNB řízení o povolení činnosti zastaví. Uvedení nesprávného údaje nebo zatajení některé skutečnosti v žádosti o povolení k činnosti tvoří skutkovou podstatu správního deliktu dle ZPS⁴⁸. Výše pokuty za tento správní delikt může dosáhnout až 20.000.000 Kč⁴⁹.

Žádost o povolení k činnosti podléhá správnímu poplatku ve výši 50.000 Kč. Správní poplatek se stává příjmem státního rozpočtu a je nevratný i v případě, že žadateli nebude vyhověno.⁵⁰

⁴⁸ § 132 odst. 1 písm. b) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

⁴⁹ § 132 odst. 3 písm. b) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

⁵⁰ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 184

Instituce elektronických peněz má vůči ČNB informační povinnost. ČNB je zároveň orgánem dohledu a na základě vyhlášky č. 142/2011 Sb., o předkládání informací platebními institucemi, institucemi elektronických peněz, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu a vydavateli elektronických peněz malého rozsahu České národní bance účinné od 27.5. 2011 má instituce elektronických peněz informační povinnost a předkládá ČNB:

- čtvrtletní rozvahu
- čtvrtletní výkaz zisku a ztráty
- hlášení o kapitálu
- hlášení o přípustných aktivech a objemu platebních transakcí a vydaných elektronických peněz
- hlášení o organizační struktuře⁵¹

Tato vyhláška stanoví obsah, formu, lhůty a způsob poskytování informací vykazujícími subjekty České národní bance. Výkazy sestavuje vykazující subjekt k poslednímu dni kalendářního čtvrtletí a předkládá do 30 kalendářních dnů po skončení 1., 2. a 3. kalendářního čtvrtletí a do 10. února následujícího roku po skončení 4. kalendářního čtvrtletí. Vykazující subjekt zasílá České národní bance výkazy v elektronické podobě prostřednictvím datové zprávy a ve struktuře a formě datových souborů.

K dnešnímu dni mají v České republice povolení k činnosti instituce elektronických peněz dva subjekty, společnost GOPAY s.r.o. a MOPET CZ a.s.. Oba subjekty získaly povolení v roce 2012, seznamy institucí elektronických peněz, ale i jiných regulovaných a registrovaných subjektů finančního trhu jsou dostupné na webu ČNB ⁵².

⁵¹ § 4 odst. 1 vyhlášky č. 142/2011 Sb., o předkládání informací platebními institucemi, institucemi elektronických peněz, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu a vydavateli elektronických peněz malého rozsahu České národní bance

⁵² https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz

5.4 Vydavatel elektronických peněz malého rozsahu

Vydavatelem elektronických peněz malého rozsahu je definován v ZPS⁵³ jako právnická osoba, která je oprávněna vydávat elektronické peníze na základě zápisu do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Vydavatel elektronických peněz malého rozsahu se od instituce elektronických peněz odlišuje rozsahem, v jakém je oprávněn vydávat elektronické peníze.

Požadavek na právnickou osobu neexistoval vždy. Před novelou provedenou zákonem č. 139/2011 Sb., účinnou od 27.5. 2011 bylo možné, aby vydavatelem elektronických peněz malého rozsahu byla i fyzická osoba. Tato změna se stala součástí kompromisu, na kterém se shodly členské státy.

Český zákonodárce tímto využil možnost, kterou členskými státy dává směrnice o elektronických penězích. V souladu s ní mohou členské státy do svých právních řádů zakotvit mírnější regulatorní režim pro osoby, jež vydávají elektronické peníze v omezeném rozsahu. Takové osoby nemusí splňovat veškeré požadavky, které klade směrnice na instituce elektronických peněz.⁵⁴

Kritériem pro rozlišení od instituce elektronických peněz se stalo množství vydávaných peněz, přesněji průměr elektronických peněz v oběhu. Za elektronické peníze v oběhu považujeme výše závazků vydavatele, jde o vydané elektronické peníze, které nebyly zpětně vyměněny. Průměr elektronických peněz v oběhu je potom aritmetický průměr množství elektronických peněz v oběhu za každý kalendářní den za posledních šest měsíců.

Vydavatel elektronických peněz malého rozsahu je oprávněn vydávat elektronické peníze jestliže průměr jím vydaných elektronických peněz v oběhu v České republice nepřekročí částku odpovídající **5.000.000 EUR**.

Dalším omezením je potom možnost vydávat elektronické peníze jen na území České republiky. Pokud by chtěl vydavatel elektronických peněz působit v jiném členském státě, musel by se v každém z nich registrovat.

Kromě vydávání elektronických peněz je vydavatel elektronických peněz malého rozsahu oprávněn k následujícím dalším činnostem:

- poskytovat platební služby, které se týkají elektronických peněz

⁵³ § 53 odst. 1 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

⁵⁴ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 247

- poskytovat platební služby, které se netýkají elektronických peněz, které jsou zaregistrovány u ČNB
- provádět činnosti související se základními registrovanými činnostmi včetně poskytování úvěrů
- provozovat platební systém s výjimkou platebního systému s neodvolatelností zúčtování

Pokud bude vydavatel elektronických peněz malého rozsahu poskytovat platební služby, je v této aktivitě také omezen na základě ZPS⁵⁵. To znamená, že je oprávněn poskytovat platební služby, pokud měsíční průměr částek provedených transakcí na posledních 12 měsících nepřesáhne částku **3.000.000 EUR**.

5.4.2 Registrace vydavatele elektronických peněz malého rozsahu

Na rozdíl od instituce elektronických peněz, která dostává ke své činnosti povolení ČNB, vydavatel elektronických peněz malého rozsahu musí být u ČNB zaregistrován. Registrací rozumíme zapsání žadatele do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Registrace probíhá formou registračního řízení na základě vyřízení žádosti, kdy musí žadatel splňovat zákonné podmínky dle ZPS⁵⁶:

- je právnickou osobou
- má sídlo v členském státě, ve kterém skutečně podniká, a pobočku v České republice
- jeho obchodní plán je podložen reálnými ekonomickými propočty a je v souladu s podmínkami stanovenými v ZPS
- zabezpečuje ochranu peněžních prostředků, proti jejichž přijetí byly vydány elektronické peníze nebo které mu byly svěřeny k provedení platební transakce
- žádná z jeho vedoucích osob nebyla odsouzena pro trestný čin proti majetku, hospodářský trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný v souvislosti s financováním terorismu

⁵⁵ § 53 odst. 3 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

⁵⁶ § 54 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

- u něhož nenastala skutečnost, která zakládá překážku provozování živnosti podle zákona upravujícího živnostenské podnikání

Podobně jako u instituce elektronických peněz se žádost o zápis do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu podává na tiskopise, který se součástí přílohy vyhlášky č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Součástí žádosti jsou také přílohy, které se rozdělují do třech kategorií - každá kategorie reprezentuje odstavec § 11 vyhlášky⁵⁷.

První kategorie: Příloha obsahující základní informace o žadateli, což je originál dokladu o oprávnění k podnikání (výpis z obchodního rejstříku).

Druhá kategorie: Přílohy obsahující informace o vedoucí osobě:

- originály dokladů o bezúhonnosti vydaných cizím státem každé vedoucí osoby
- dotazník za každou vedoucí osobu

Třetí kategorie: Přílohy obsahující informace související s činností vydavatele elektronických peněz malého rozsahu:

- obchodní plán na prvních 12 měsících činnosti
- popis opatření, jimiž bude zajištěno dodržení limitů 5.000.000 EUR při vydávání elektronických peněz a 3.000.000 EUR při poskytování platebních služeb
- strategie rozvoje činnosti, zejména ve vztahu k navrhovanému obchodnímu plánu
- návrh vnitřních předpisů upravujících zabezpečení ochrany peněžních prostředků, proti jejichž přijetí byly vydány elektronické peníze, a pokud bude vydavatel elektronických peněz malého rozsahu vykonávat činnosti poskytovatele služeb malého rozsahu, rovněž návrh vnitřních předpisů

⁵⁷ § 11 odst. 2), odst. 3), odst. 4) vyhlášky č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu

upravujících zabezpečení peněžních prostředků svěřených za účelem provedení platební transakce, a v případě, že vydavatel elektronických peněz malého rozsahu hodlá uzavřít pojistnou smlouvu nebo smlouvu upravující záruku, rovněž návrh pojistné smlouvy nebo smlouvy upravující záruku vypracovaný osobou

- popis procesu vydávání, používání, uchovávání elektronických peněz a provádění platebních transakcí s nimi včetně jejich zpětné výměny

Uvedení nesprávného údaje nebo zatajení některé skutečnosti v žádosti o registraci vydavatele elektronických peněz malého rozsahu tvoří skutkovou podstatu správního deliktu dle ZPS⁵⁸, stejně jako u instituce elektronických peněz. Výše pokuty za tento správní delikt může dosáhnout až 20.000.000 Kč. Obecně výše pokut za správní delikty v oblasti elektronických peněz je dost vysoká. Nejvyšší pokuta hrozí právnické osobě, která poskytuje platební služby nebo vydává elektronické peníze bez patřičného oprávnění. Zde může pokuta dosáhnout výše až 50.000.000 Kč.

Pokud z údajů uvedených v žádosti vyplývá, že jsou splněny všechny podmínky pro zápis do registru, ČNB do 1 měsíce ode dne, kdy jí byla žádost doručena, zapíše žadatele do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Registrační řízení se nepovažuje za správní řízení dle správního řádu, proto ČNB nevydává rozhodnutí, ale osvědčení o zápisu žadatele do registru.

O správní řízení je jedná v případě, že ČNB žádost o registraci do registru vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu zamítne z důvodu pochybností správnosti a úplnosti údajů nebo při nesplnění podmínek pro zápis do registru a neprokáže-li se splnění podmínek ani v tomto správním řízení. Řízení je zahájeno ve stejné lhůtě, jako zápis do registru, tedy 1 měsíc od doručení žádosti ČNB.

Uvedené pojetí registračního řízení však považujeme za těžko obhajitelné. Znaky správního řízení je třeba chápat materiálně, a tak do správního řízení nepatří jen to, co je jako správní řízení označeno, ale i jiné postupy splňující znaky správního řízení. Rozhodující je skutečný obsah rozhodnutí správního orgánu. V řízení o zápis do registru vydavatele elektronických peněz malého rozsahu se rozhoduje o právech a povinnostech žadatele (zápisem do registru totiž vzniká

⁵⁸ § 132 odst. 1 písm. b) zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

žadatelé veřejnoprávní oprávnění vydávat elektronické peníze), a proto by ČNB měla postupovat podle části druhé (případně třetí) správního řádu. Bylo by proto žádoucí, aby zákonodárce komentované ustanovení při nejbližší příležitosti upravil a registrační řízení pojal jako zjednodušené správní řízení.⁵⁹

Registrace vydavatele elektronických peněz malého rozsahu zanikne dle ZPS⁶⁰ dnem zrušení vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, dnem nabytí právní moci o úpadku, dnem nabytí právní moci rozhodnutí o zamítnutí insolventního návrhu pro nedostatek majetku, dnem nabytí právní moci rozhodnutí ČNB, kdy se z vydavatele stane instituce elektronických peněz nebo dnem zápisu do registru poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu. Může však být i zrušena orgánem dohledu, a to z důvodu opakovaného nebo závažného porušování povinností stanovených zákonem, nespĺňuje podmínky pro registraci nebo registrace byla provedena za základě nepravdivých nebo neúplných údajů.

K dnešnímu dni je v České republice zaregistrováno šest subjektů vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu. Registrované a zapsané subjekty jsou podobně jako instituce elektronických peněz dostupné na webu ČNB⁶¹. V důvodech přijetí směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/110/ES ze dne 16.9. 2009 o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o omezitelném dohledu nad touto činností bylo jedním z argumentů uvedeno malé množství subjektů, které vydávají elektronické peníze. Byla tedy snaha o navýšení počtu těchto subjektů, což se určitě u nás podařilo, jelikož všech osm subjektů vydávajících elektronické peníze (instituce EP a vydavatele EP malého rozsahu) dostalo povolení k činnosti nebo bylo zaregistrováno v letech 2011 a 2012. Nicméně na druhou stranu tento počet není nijak ohromující a můžeme jen doufat, že jejich počet nadále poroste.

⁵⁹ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 253

⁶⁰ § 57 zákona č. 284/2009 Sb., o platebním styku

⁶¹ https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz

6 Související smluvní vztahy a rozhodné právo

Vztah mezi uživatelem a poskytovatelem platebních služeb je uzavírán jako smlouva o platebních službách. Pokud se poskytovatel zaváže uživateli poskytnout platební službu ve smyslu § 3 ZPS, bude se vždy jednat o smlouvu o platební službě. Smlouva o platebních službách může mít dvě podoby. Týká-li se smlouva řady platebních transakcí předem určených, je označována za „rámcovou smlouvu“ nebo se může jednat o jednotlivě určené platební transakce, čili „smlouvu o jednorázové platební transakci“. Rámcová smlouva je v praxi výrazně častější a zakládá mezi smluvními stranami dlouhodobý právní vztah. Závazek uživatele pojmovým znakem smlouvy o platebních službách není. Z hlediska stávajících smluvních typů upravených v občanském a obchodním zákoníku představuje smlouva o platebních službách nejčastěji smlouvu o běžném účtu (§ 708 až 715a ObchZ).

Pokud smlouvy obsahují závazek poskytovatele k provedení platební transakce, je tedy třeba na ně pohlížet jako na smlouvy o platebních službách a aplikovat na ně příslušná ustanovení zákona o platebním styku. Při tom platí, že právní úprava v zákoně o platebním styku je *lex specialis*, která se uplatní přednostně, zatímco právní úprava v občanském nebo obchodním zákoníku představuje *lex generalis* a aplikuje se pouze subsidiárně, pokud není se zákonem o platebním styku v rozporu. Výslovně je tento aplikační vztah upraven v případě smlouvy o běžném a vkladovém účtu (srov. § 708 odst. 3 a § 716 odst. 3 ObchZ).⁶²

Smlouva o platebních službách se zpravidla uzavírá jako tzv. smlouva adhezní, což znamená, že její obsah není výsledkem jednání mezi smluvními stranami, ale je určen poskytovatelem, přičemž uživatel má pouze možnost smlouvu uzavřít nebo neuzavřít.

Smlouva o platebních službách patří mezi soukromoprávní vztah a pokud se ve smlouvě objeví mezinárodní prvek, je tedy otázkou mezinárodního práva soukromého, kdy se řídí českým právním řádem. Vzhledem k rozsáhlé možnosti volby práva ve vztazích s mezinárodním prvkem však obecně není vyloučeno, aby se

⁶² BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 341

smlouvy o platebních službách uzavřené na území ČR řídily i jiným než českým právem.

Otázka práva rozhodného pro smlouvu o platebních službách se posuzuje podle nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, která je nazývána nařízením Řím I. Toto nařízení stanoví, že při nedostatku volby práva se smlouva o poskytování služeb řídí právem státu, kde má poskytovatel služby obvyklé bydliště. Za obvyklé bydliště se u právnických osob považuje místo ústřední správy, u podnikajících fyzických osob místo podnikání a v případě smluv uzavřených prostřednictvím pobočky, zastoupení nebo jiné provozovny místo, kde se pobočka, zastoupení nebo jiná provozovna nachází.

Nařízením obsahuje i omezení. V případě, že se všechny rozhodné prvky nacházejí na území České republiky, nelze se odchýlit od kogentních norem českého právního řádu⁶³ a naopak pokud se všechny rozhodné prvky nacházejí na území členského státu nelze se odchýlit od práva EU⁶⁴. Rozhodné prvky se posuzují v době volby práva.

Nařízením č. 593/2008 (Řím I) se použije pouze v případě smluv uzavřených po 17. prosinci 2009. Smlouvy s mezinárodním prvkem uzavřené od 1. 7. 2006 do 17. 12. 2009 se v ČR posuzují podle Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, která vychází z obdobných principů jako nařízením Řím I, ale v jednotlivostech se od něho odlišuje. Pro smlouvy s mezinárodním prvkem uzavřené před 1. 7. 2006 se v ČR uplatní ustanovení zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, podle něhož u příkazních a jiných obdobných smluv (mezi něž je třeba počítat i smlouvu o platebních službách), je při nedostatku volby práva rozhodující sídlo poskytovatele.⁶⁵

7 Mimosoudní řešení sporů

V této kapitole se seznámíme s aktuální právní úpravou institutu finančního arbitra s pohledem do historie a vývoje právní úpravy v České republice. Probereme

⁶³ Článek 3 odst.3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

⁶⁴ Článek 3 odst.4 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy

⁶⁵ BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 339

pojem finanční arbitr, spory náležící do jeho kompetence a řízení před finančním arbitrem. Pokusíme se o návrhy de lege ferenda.

7.1 Pojem finanční arbitr

Finanční arbitr je fyzická osoba, která je v zaměstnaneckém poměru k České republice. Arbitr stojí v čele Kanceláře finančního arbitra, která plní úkoly spojené s odborným, organizačním a technickým zabezpečením činnosti arbitra. Je organizační složkou státu, účetní jednotkou a jejíž příjmy a výdaje jsou součástí rozpočtové kapitoly Ministerstva financí. Finanční arbitr vydává statut, který upravuje organizaci a úkoly Kanceláře. Institut Kanceláře finančního arbitra je právně upravena až novelou zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, a to zákonem č. 180/2011Sb., kterým se mění zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů a další související zákony, účinný od 1.7. 2011.

Finanční arbitr i zástupce finančního arbitra jsou jmenováni vládou na návrh ministra financí na období pěti let. Zástupce arbitra zastupuje arbitra v jeho nepřítomnosti. Opakované jmenování zákon nevylučuje, nové jmenování by mělo být nejpozději 2 měsíce před uplynutím funkčního období. Pokud není funkce finančního arbitra obsazena, tak funkční období začíná dnem jmenování. Arbitrem a zástupcem arbitra mohou být jmenovány pouze osoby, které jsou bezúhonné, plně způsobilé k právním úkonům, mají dobrou pověst, dostatečnou kvalifikaci a zkušenosti.

Za výkon své funkce odpovídá vládě, která ho jmenovala a předkládá ji a poslanecké sněmovně jedenkrát ročně zprávu o své činnosti. Výkon funkce arbitra a zástupce arbitra je neslučitelný s funkcí prezidenta republiky, poslance nebo senátora Parlamentu, člena Nejvyššího kontrolního úřadu nebo bankovní rady České národní banky, s jinou výdělečnou činností, s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, publicistické, literární nebo umělecké.

Finanční arbitr a jeho zástupce mohou být odvoláni pouze jen vládou České republiky, a to v případě nezpůsobilosti vykonávat svou funkci nebo pokud při výkonu své funkce závažným způsobem nebo opakovaně porušil povinnosti vyplývající pro výkon jeho funkce ze zákona⁶⁶ o finančním arbitrovi.

⁶⁶ Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

7.2 Právní regulace finančního arbitra

Právní regulace finančního arbitra souvisí se vstupem České republiky do Evropské unie. V rámci příprav před vstupem do EU musela ČR do svého právního řádu transponovat směrnice Evropské unie, aby splnila podmínky pro přistoupení. Předtím se tento institut v českém právním řádu vůbec nevyskytoval. Stěžejními prameny pro počátek právní regulace finančního arbitra byla Směrnice 97/5/ES o přeshraničních platbách a Doporučení 98/257/ES pro oblast elektronických platebních prostředků.

Již v doporučení Komise č. 98/257/ES byly stanoveny zásady - nestrannost, transparentnost, účinnost a spravedlnost. Jejich stanovením ve směrnici však dostávají závaznou povahu, čímž se zároveň vytvářejí rovné a jednotné podmínky v rámci alternativního řešení sporů v celé EU. Návrh dále stanoví, aby spory byly vyřešeny do 90 dnů, a také podmínku, aby postupy alternativního řešení zůstaly i nadále přístupné všem spotřebitelům, tj. bezplatné, nebo spojené s mírnými náklady pro spotřebitele.⁶⁷

Směrnice 97/5/ES o přeshraničních platbách v článku 10 uvádí, že členské státy zajistí, aby existovaly vhodné a účinné postupy vyřizování stížností a zjednávání nápravy při řešení sporů mezi příkazcem a jeho institucí nebo mezi příjemcem a jeho institucí, případně za použití stávajících postupů. Směrnice neříká jakým způsobem nebyly stanoveny jasné hranice a nechává tedy na vůli členského státu, jak se s tím vypořádá. Vznikl tedy institut finančního arbitra v České republice, který přijaly i ostatní členské státy Evropské unie, ale i další země mimo EU.

Směrnice 97/5/ES o přeshraničních platbách byla transponována do prvního zákona o platebním styku, tj. do zákona č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech nabyt účinnosti 1. ledna 2003. Tento zákon předpokládal vznik zvláštního orgánu pro mimosoudní urovnání sporů, které mohou vzniknout mezi poskytovateli a uživateli platebních služeb.

Česká republika se zhostila úkolu uvedeného v zákoně o platebním styku – vytvořit orgán pro řešení sporů – tak, že vypracovala zvláštní zákon, který byl

⁶⁷ MIŠŮR, P. *Evropská komise předložila návrhy jednotného alternativního řešení spotřebitelských sporů*. Obchodněprávní revue. 2012, číslo 1, s. 23

publikován pod číslem 229/2002 Sb. jako zákon o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon je naplněním tohoto právního předpokladu.⁶⁸

Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi byl v letech 2004 - 2011 celkem šestkrát novelizován, z toho poslední novelizace byla provedena zákonem č. 180/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony s účinností od 1.7. 2011. Do této doby byl finanční arbitr České republiky kompetentní pouze k rozhodování sporů mezi poskytovateli platebních služeb (např. banky nebo instituce vydávající elektronické platební prostředky) a jejich klienty při poskytování platebních služeb (příp. mezi vydavateli elektronických peněz a držiteli elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz). Novela také stanoví, že výnos ze sankcí bude plynout přímo do státního rozpočtu. Dle původního zákona o finančním arbitrovi bylo financování úřadu finančního arbitra ČR zajišťováno prostřednictvím ČNB. Kancelář finančního arbitra se stává samostatnou organizační složkou státu a bude financována z rozpočtové kapitoly Ministerstva financí ČR. Osoba finančního arbitra i jeho zástupce bude jmenována vládou na návrh ministra financí.

7.3 Kompetence finančního arbitra

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, zákon o finančním arbitrovi byl s účinností od 1.7. 2011 novelizován zákonem č. 180/2011 Sb. Touto novelizací došlo ke zvýšení kompetencí finančního arbitra v České republice. Před touto novelizací byl finanční arbitr příslušný rozhodovat spory mezi:

- osobami, které provádějí převody peněžních prostředků a jejich klienty při provádění převodů peněžních prostředků
- osobami, které vydávají elektronické platební prostředky a držiteli elektronických platebních prostředků při vydávání a užívání elektronických platebních prostředků

⁶⁸ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.299

Po poslední novelizaci byla podstatně rozšířena příslušnost k rozhodování sporů mezi⁶⁹:

- poskytovateli platebních služeb a uživateli platebních služeb při poskytování platebních služeb
- vydavateli elektronických peněz a držiteli elektronických peněz při vydávání a zpětné výměně elektronických peněz
- věřiteli nebo zprostředkovateli a spotřebiteli při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru
- investičními fondy, investičními společnostmi nebo zahraničními investičními společnostmi a spotřebiteli ze standardních fondů kolektivního investování a speciálních fondů kolektivního investování, které shromažďují peněžní prostředky od veřejnosti

Pokud řešíme pojem finanční arbitr, tak si každý z nás určitě představí nějakou peněžní hodnotu, o kterou je veden určitý spor. Výše této částky není v současné době nijak omezena, to však neplatilo vždy. Dřívější omezená (spíše nevymezení větší) příslušnost finančního arbitra byla ještě spojena s maximální spornou částkou, která nepřevyšovala 50.000 EUR, při převodech peněžních prostředků.

Uživatel platebních služeb se může domáhat svého práva z provedeného převodu peněžních prostředků jak ze svého běžného nebo platebního účtu, tak také z peněžních prostředků, kterým je příslušnou finanční institucí poskytován úvěr. Za platební službu jsou dále považovány aktivity související s vydáváním a správou platebních prostředků nebo s příkazem k převodu peněžních prostředků, který je dán prostřednictvím elektronického komunikačního zařízení. Je dobré vědět, neplacení šekem nebo směnkou není platební služba, a proto ani finanční arbitr nemůže případné spory řešit.⁷⁰

V oblasti vydavatelů elektronických peněz půjde především o spory mezi institucí elektronických peněz nebo vydavatelem elektronických peněz malého rozsahu a jejich klienty, což jsou držitelé elektronických peněz. Může se zde jednat o spory v případech, kdy nedojde k vydání elektronických peněz např. dobití

⁶⁹ § 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁰ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.301

elektronické peněženky a klient zároveň uhradil odpovídající protihodnotu v klasických penězích. Další případ může nastat, pokud klient vydavatele zruší platební účet s elektronickými penězi a vydavatel neprovede zpětnou výměnu.

Finanční arbitr doposud neřešil spor mezi vydavatelem a držitelem elektronických peněz při jejich vydávání a zpětné výměně. Výroční zpráva za rok 2011 nic takového neuvádí a nic nenasvědčuje tomu, že v roce 2012 byl nějaký spor řešen. Můžeme to přičíst k malému množství vydavatelů elektronických peněz na českém finančním trhu a také k tomu, že elektronické peníze jsou využívány především v rámci mikroplateb.

7.4 Řízení před finančním arbitrem

V této části práce si přiblížíme vlastní řízení před finančním arbitrem od samotného návrhu, včetně nejčastějších chyb, jakých se navrhovatel dopouští, přes zásady řízení až po konečné rozhodnutí. V řízení před finančním arbitrem se postupuje podle zákona o finančním arbitrovi (zákon č. 229/2002 Sb.) a přiměřeně podle správního řádu (zákon č. 500/2004 Sb.), nestanoví-li zákon o finančním arbitrovi jinak.

7.4.1 Návrh na zahájení řízení

Řízení před finančním arbitrem se zahajuje na návrh navrhovatele, kde navrhovatel může být fyzická osoba, což je nejčastěji spotřebitel v oblastech spotřebitelského úvěru a kolektivního investování. V oblasti, která nás zajímá více, tj. oblast platebních služeb a elektronických peněz, může návrh podat i právnická osoba. Aby mohlo být zahájeno samotné řízení před finančním arbitrem, musí být návrh přípustný. Zákon nám poskytuje negativní vymezení přípustnosti návrhu, říká nám tedy, kdy je návrh nepřípustný⁷¹:

- pokud spor nenáleží do působnosti arbitra
- pokud ve věci samé již rozhodl soud nebo řízení ve věci samé bylo před soudem zahájeno

⁷¹ § 9 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

- pokud spor je nebo již byl předmětem řízení před arbitrem
- pokud ve věci samé již bylo rozhodnuto v rozhodčím řízení nebo ve věci samé bylo rozhodčí řízení zahájeno

Zákon také stanoví, jaké náležitosti má návrh obsahovat. Kromě běžných náležitostí jako označení účastníků, vylíčení rozhodných skutečností, označení důkazů a dalších, které uvádí § 10⁷², je důležitou náležitostí návrhu doklad o tom, že instituce byla neúspěšně vyzvána k nápravě. Touto institucí je nejčastěji banka, ale může jí být instituce elektronických peněz nebo poskytovatel elektronických peněz malého rozsahu. Další povinnou náležitostí je prohlášení, že navrhovatel nepodal v téže věci žalobu k soudu nebo k rozhodčímu soudu anebo rozhodci a že neuzavřel s institucí dohodu o mimosoudním vyrovnání. Je-li navrhovatelem právnická osoba (v případě sporu v oblasti platebních služeb a elektronických peněz), návrh musí obsahovat prohlášení osoby, která návrh podepsala, že je oprávněna za navrhovatele jednat.

Finanční arbitr nabízí na svém webu přehledný průvodce podáním návrhu⁷³. Tento způsob podání rozhodně eliminuje případné nedostatky návrhu, nedovoluje obejít povinné náležitosti návrhu. Pokud si však navrhovatel zvolí jinou formu podání návrhu a jeho návrh obsahuje nedostatky, tak arbitr navrhovatele uvědomí o tom, o jaké vady se jedná a jak mají být odstraněny, a vyzve jej, aby je ve lhůtě do 15 dnů odstranil. V odůvodněných případech může arbitr lhůtu na žádost navrhovatele a před uplynutím lhůty o 15 dní prodloužit, a to i opakovaně.

Nejčastějšími nedostatky podaných návrhů jsou dle informací finančního arbitra:⁷⁴

- **chybějící podpis navrhovatele pod návrhem nebo jeho doplněním**

Finanční arbitr se může začít zabývat pouze podáním (v tomto případě návrhem nebo jeho doplněním) učiněným stanoveným způsobem. Podle § 37 odst. 4

⁷² Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

⁷³ <http://www.finarbitr.cz/cs/financni-arbitr/pruvodce-podanim-zadosti.html#form>

⁷⁴ *Informace pro navrhovatele* [on-line]. Kancelář finančního arbitra. Poslední aktualizace 24. 2. 2013 [citováno 1. 3. 2013]. Dostupný z WWW:<<http://www.finarbitr.cz/cs/aktuality/informace-pro-navrhovatele-248.html>>

správního řádu může být podání učiněno písemně (a podepsáno), ústně do protokolu (opatřené podpisem navrhovatele), či v elektronické podobě podepsané zaručeným elektronickým podpisem navrhovatele. Za rovnocenné lze považovat též podání doručené prostřednictvím datové schránky navrhovatele (§ 18 zákona č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů).

Správní řád dále za přípustnou formu doručení považuje i podání učiněné pomocí jiných technických prostředků, zejména prostřednictvím dálnopisu, telefaxu nebo veřejné datové sítě bez použití zaručeného elektronického podpisu, avšak za podmínky, že je ve lhůtě do 5 dnů potvrzeno.

K nepotvrzenému, popřípadě nedoplněnému podání se ze zákona nepřihlíží. Pro dodržení pětidenní lhůty postačí, aby v její poslední den byl návrh na zahájení řízení, resp. podklady pro řízení obsahující podpis navrhovatele finančnímu arbitrovi odeslány.

Finanční arbitr upozorňuje, že se návrhy na zahájení řízení podané prostřednictvím elektronického formuláře na www.finarbitr.cz nebo podané prostřednictvím arbitr@finarbitr.cz bez zaručeného elektronického podpisu, bez toho aby byly potvrzené, nemůže zabývat.

Finanční arbitr doporučuje nepodepsaný návrh vytisknout, vlastnoručně podepsat a předat poštovnímu přepravci. Jestliže tak navrhovatel učiní ve stanovené lhůtě, bude původní nepodepsaný návrh považován za potvrzený a řízení bude zahájeno ke dni podání nepodepsaného návrhu. Bude-li podepsaný návrh podán po uplynutí lhůty pro potvrzení nepodepsaného návrhu, bude až podepsaný návrh, resp. okamžik jeho doručení finančnímu arbitrovi považován za okamžik zahájení řízení před finančním arbitrem.

- **základní smluvní dokumentace vztahující se k předmětu sporu**

Na začátku každého řízení musí finanční arbitr i bez návrhu zkoumat, zda je příslušný k rozhodování předloženého sporu. Musí tedy zkoumat, zda jsou splněny základní podmínky, mj. zda mezi navrhovatelem a stranou sporu, proti které směřuje návrh, existují nebo existovaly takové právní vztahy (tj. poskytování platebních služeb, zprostředkování nebo poskytování spotřebitelského úvěru nebo jde o vztah ze standardních nebo některých speciálních fondů kolektivního investování), o nichž může finanční arbitr rozhodovat. K tomu finanční arbitr nezbytně potřebuje smluvní

dokumentaci vztahující se k předmětu sporu. Tou je zpravidla nejen smlouva o účtu, smlouva o platební kartě, smlouva o úvěru, smlouva o zprostředkování, ale i obchodní podmínky či úvěrové podmínky, sazebník, ale i doklady prokazující jednostranné úkony ať už ze strany navrhovatele nebo instituce jako jsou např. výpověď smlouvy, odstoupení od smlouvy, upomínka atd. Všechny tyto dokumenty jsou pro řízení před finančním arbitrem důležité a jejich nepředložení může vést k zastavení řízení pro nesoučinnost nebo k zamítnutí návrhu pro neprokázání tvrzených skutečností.

- **doklad o tom, že instituce byla neúspěšně vyzvána k reklamaci**

Navrhovatelé často nedokládají, že výzva k nápravě byla neúspěšná a že Instituce nevyhověla reklamaci Navrhovatele. Navrhovatel buď nedoloží nic, nebo pouze doloží, že podal reklamaci u Instituce, nikoli však, že reklamační byla neúspěšná.

Aby mohl finanční arbitr tuto podmínku řízení považovat za splněnou, je potřeba předložit nejlépe písemný podklad, ze kterého vyplývá, že instituce odmítá vyhovět podané reklamaci. Nebo, pro případ, že instituce reklamaci nevyřídila ve lhůtě, kterou si s navrhovatelem sjednala, může považovat finanční arbitr tuto podmínku za splněnou marným uplynutím lhůty pro vyřízení reklamační. To však předpokládá, že navrhovatel doloží, že reklamaci u instituce podal, např. předložením kopie podacího listu.

7.4.2 Zásady řízení

Zákonné zásady řízení, které jsou naplněny v § 12⁷⁵, by měli především sloužit ke spravedlivé, rychlé a efektivní proceduře. Zásady lze rozdělit na ty, které ukládají arbitrovi povinnost a ty, které mu naopak dávají nějaké právo. Práva a povinnosti zde mají i účastníci řízení.

Mezi povinnosti finančního arbitra patří především rozhodovat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na

⁷⁵ Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy.

Další otázkou je, jaká forma jednání bude použita, zda písemná nebo ústní. Zákon o písemné formě mlčí a říká nám pouze, že arbitr nařídí ústní jednání na návrh účastníka řízení nebo z vlastního podnětu. Pokud tedy arbitr uzná za vhodné, že není nutné ústní jednání a účastník ho také nenavrhne, forma řízení bude písemná. To určitě přispívá k požadavku rychlosti a efektivnosti řízení. Velmi důležitou zásadou je skutečnost, že arbitr není vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází arbitr ze skutkového stavu věci a volně hodnotí důkazy. Důkazy je arbitr oprávněn vyžadovat od účastníků řízení v průběhu celého řízení a to i včetně ústního vysvětlení. Toto je důležité pro etapu dokazování, tak i pro samotné rozhodnutí. Arbitr může písemně pověřit zaměstnance v Kanceláři finančního arbitra nebo jiné fyzické osoby, aby prováděli šetření ve věci. Před prováděním šetření se pověřená osoba prokáže písemným pověřením.

Instituce (např. banka) je povinna ve lhůtě 15 dnů:

- na výzvu předložit arbitrovi požadované doklady a účastnit se jednání
- vyhovět žádosti arbitra o poskytnutí vysvětlení a žádosti o předložení dokumentace vztahující se k předmětu sporu
- umožnit arbitrovi nahlédnout do svých spisů a elektronických záznamů, které se týkají vedeného sporu

V odůvodněných případech může arbitr lhůtu na žádost instituce a před uplynutím lhůty o 15 dní prodloužit, a to i opakovaně. Prodloužení lhůty má vliv na termín samotného rozhodnutí ve věci. Povinnosti instituce platí i vůči osobám, které jsou pověřeni arbitrem.

Navrhovatel má právo na vedení řízení v jazyce, ve kterém je sepsána jeho smlouva s institucí nebo ve kterém s institucí obvykle písemně jednal. Případné náklady na tlumočníka hradí strana žalovaná, jinak si každý z účastníků hradí své náklady sám. Samotné řízení se nezpoplatňuje.

7.4.3 Rozhodnutí

Rozhodnutí ve věci samé, které vydává finanční arbitr, se nazývá nález. Dle zákona arbitr rozhodne do 30 dnů od zahájení řízení, ve zvlášť složitých případech do 60 dnů. V praxi jsou tyto lhůty ještě vyšší, což souvisí z možností opakování lhůty⁷⁶ 15 dnů při odstranění nedostatků návrhu, vyjádření instituce a komunikaci s institucí během řízení.

Odlišné od správního řádu je upraveno odvolací řízení. Aby se věcí nemusel ihned zabývat soud, dává se účastníkům řízení a finančnímu arbitrovi možnost věc přezkoumat a na základě námitek nález změnit nebo potvrdit. Oběma stranám sporu je však vždy zajištěna možnost soudního přezkumu jako nástroj dodržování zákonnosti. Soudní přezkum se pak bude řídit částí pátou zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.⁷⁷

Součástí nálezu je v případě neúspěchu instituce rozhodnutí o uložení pokuty. Výše pokuty je 10% sporné částky, minimálně však 15.000 Kč. Uložená pokuta je součástí státního rozpočtu České republiky.

7.5 Judikatura

Ve věci finančního arbitra několikrát rozhodl rozsudkem Nejvyšší správní soud a Nejvyšší soud České republiky. Jedná se např. o následující rozsudky:

- **Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 4. 2007, čj. 2 Afs 176/2006-96, [1258/2007 Sb. NSS]**

I. Soudní kontrola rozhodovací činnosti finančního arbitra ve věcech spadajících do jeho působnosti vymezené § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, spadá do režimu části páté občanského soudního řádu.

II. Rozhodnutí o sankci podle § 17a zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění zákona č. 57/2006 Sb., je podrobeno soudní kontrole v režimu části páté občanského soudního řádu v rámci soudní kontroly rozhodovací

⁷⁶ Lhůty podle § 10 odst. 4, § 11 a § 12 odst. 6. zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁷ SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, s.303

činnosti finančního arbitra ve věcech spadajících do jeho působnosti vymezené § 1 odst. 1 uvedeného zákona.

III. Rozhodnutí o pokutě podle § 23 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, jakož i rozhodnutí o pokutě podle § 23 odst. 2 téhož zákona, v jeho znění účinném do 31. 3. 2006, lze napadnout žalobou podle § 65 a násl. s. ř. s.

IV. Pokutou podle § 23 odst. 2 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, v jeho znění účinném do 31. 3. 2006, lze postihnout toliko porušení povinnosti převádějící instituce nebo vydavatele elektronických platebních prostředků podle zákona č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředků a platebních systémech (zákon o platebním styku).

- **Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4744/2010, [R 65/2012 civ.]**

Za škodu způsobenou výkonem činnosti finančního arbitra odpovídá stát.

- **Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 20. 8. 2009, čj. 1 Afs 83/2009-118, [1958/2009 Sb. NSS]**

Informační povinnost vydavatele elektronických platebních prostředků podle § 19 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, vzniká až faktickým zahájením jeho činnosti ve smyslu § 1 odst. 1 písm. b) téhož zákona, tj. zahájením vydávání elektronických platebních prostředků.

8 Ochrana osobních údajů v platebním systému

V České republice byla ochrana osobních údajů dlouhá léta na pokraji veřejného zájmu. Ani legislativa nebyla dostatečně vyvinutá. Právní předpisy byly hodně obecné a nestanovily žádné sankce a kontrolní mechanismy v případě jejich

porušení. Údaje o jakémkoliv člověku byly víceméně volným statkem, s nímž bylo každému dovoleno libovolně nakládat.

V prostředí internetu, které samo o sobě bývá považováno za synonymum absolutní volnosti bez jakékoliv regulace, toto přesvědčení vyústilo v naprostou anarchii. Zde je však nutno poznamenat, že k tomuto stavu do značné míry přispěli sami uživatelé, když osobní údaje poskytují zcela bezmyšlenkovitě s bez ohledu na jejich možné zneužití.⁷⁸

Pokud fyzická osoba údaje o sobě již poskytne, je na správci osobních údajů, aby tyto informace chránil. Hlavním impulsem a právním základem pro právní regulaci v České republice byla legislativa EU a nutnost její transpozice do právního řádu ČR.

Ochrana osobních údajů se vztahuje na jakékoli údaje týkající se určité nebo přiměřeným způsobem určitelné (identifikovatelné) fyzické osoby.

8.1 Právní úprava ochrany osobních údajů a její vývoj

Ochrana osobních údajů fyzických osob je regulována zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v platném znění. Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. června 2000 a od té doby byl nesčetněkrát novelizován. Poslední novela byla provedena zákonem č. 375/2011 Sb. s účinností od 1.4.2012.

Samotná ochrana dat občanů je typickým legislativním požadavkem na zvýšenou ochranu osobnosti vzhledem k zásadní změně v chápání vztahu občan – stát, dané např. Listinou základních práv a svobod, jednak celosvětovým trendem ochrany těchto dat a s tím související mezinárodní ujednání.⁷⁹

Listina základních práv a svobod garantuje právo každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí. Ve svém článku 10 každému přiznává právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno, právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života a právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.

⁷⁸ SVOBODA, P., KROFT, M., BERAN, K., EMR, D., FRÝZEK, L., VÁŇA, R., VÍT, M. *Právní a daňové aspekty e-obchodu*. Praha: Linde, 2001, s.245

⁷⁹ SMEJKAL, V. *Internet a §§§*. Praha: GRADA Publishing, 2001, s.128

Jak již bylo zmíněno výše, právním základem na ochranu osobních údajů jsou evropské a mezinárodní právní předpisy. Z mezinárodních předpisů je nejdůležitější Úmluva na ochranu osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních údajů, č. 108 Rady Evropy ze dne 28.1. 1981. Jedná se o mezinárodní smlouvu, kterou je ČR vázána dle článku 10 Ústavy.

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a v souladu se závazky vyplývajícími pro Českou republiku z Asociační smlouvy bylo nutné v souladu s Úmluvou 108 a zejména se Směrnicí 95/46/ES stanovit použitelná ustanovení českého právního řádu pro všechny subjekty (právnícké i fyzické osoby) se sídlem v České republice a pro pobočky zahraničních subjektů (evropských či mimoevropských) podnikajících v České republice, které hodlají zpracovávat osobní údaje na území České republiky nebo takovéto informace přes území České republiky přenášet.⁸⁰

Pokud shrneme tuto kapitolu, tak v platebních systémech, podobně jako v jiných systémech, kde dochází ke shromažďování osobních dat, je ochrana osobních údajů fyzických osob regulována zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, v platném znění. Právním základem tohoto zákona se staly právní předpisy EU:

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů
- Směrnice č. 2000/31/ES o určitých aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodního styku v rámci vnitřního trhu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (tato směrnice byla změněna Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně Směrnice 2002/58/ES, a také Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2009/136/ES,

⁸⁰ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D. *Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s.2

kteřou se mění Směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací)

- Směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací
- Nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele.

Ještě je potřeba dodat, že Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES byla nesprávně transponována do českého právního řádu. Tato problémová oblast je podrobně analyzována v Právních rozhledech⁸¹.

8.2 Ochrana osobních údajů vs. „praní špinavých peněz“

V platebních systémech se shromažďují, ukládají a zpracovávají osobní údaje v různé míře. Pokud se zaměříme na instituce elektronických peněz a vydavatele elektronických peněz malého rozsahu, kteří provozují platební systém, mohou tyto instituce provozovat jak platební účty identifikovaného klienta, tak i anonymní účty. Identifikace klienta je nutná v případech, které uvádí zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Těmito případy jsou dle zákona⁸²:

- jestliže je povinná osoba účastníkem obchodu v hodnotě převyšující částku 1.000 EUR, před jeho uskutečněním vždy identifikuje klienta, pokud tento zákon dále nestanoví jinak

Bez ohledu na stanovený limit identifikuje povinná osoba klienta rovněž vždy, pokud jde o:

- podezřelý obchod
- vznik obchodního vztahu

⁸¹ BAIER, J., KRAMOLIŠ, O. *Mezinárodněprávní aspekty zpracovávání osobních údajů a nesprávná transpozice směrnice v zákoně o ochraně osobních údajů*. Právní rozhledy. 2012, číslo 11, s. 385

⁸² § 7 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

- uzavření smlouvy o účtu, vkladu na vkladní knížce nebo vkladním listu nebo sjednání jiné formy vkladu
- uzavření smlouvy o nájmu bezpečnostní schránky nebo smlouvy o úschově
- uzavření smlouvy o životním pojištění, má-li klient právo jednostranně hradit další pojistné nad sjednaný rámec plateb jednorázového nebo běžně placeného pojistného
- nákup nebo přijetí kulturních památek, předmětů kulturní hodnoty, použitého zboží nebo zboží bez dokladu o jeho nabytí ke zprostředkování jejich prodeje anebo přijímání věcí do zástavy
- výplatu zůstatku zrušeného vkladu z vkladní knížky na doručitele.

V zákoně se nachází výjimka⁸³, kdy není potřeba klienta identifikovat u institutu elektronických peněz a provozovatel může provozovat anonymní účty. A to tehdy, pokud nejvyšší částka elektronicky uchovávaná na médiu, které nelze dobíjet, nepřekročí částku 250 EUR, nebo 500 EUR, jde-li o elektronické peníze, které mohou být použity pouze k provedení vnitrostátní platební transakce, nebo, pokud lze médium dobíjet, je pro kalendářní rok stanoven celkový limit ve výši 2.500 EUR, s výjimkou případů, kdy je na žádost držitele elektronických peněz v témže kalendářním roce zpětně vyměněna částka celkem 1.000 EUR nebo více.

Provozovatel platebního systému může tedy nastavit různé úrovně platebních účtů (elektronických peněženek) a u těchto účtů nastaví výše uvedené limity, které nemůže klient u anonymního účtu překročit. V případě překročení limitu, může provozovatel vyžadovat další osobní údaje od klienta, aby mohl provádět jeho identifikaci dle zákona.

U anonymních účtů postačí jako identifikační údaj přihlašovací jméno (nick nebo e-mail uživatele) a heslo. V souvislosti se zpětnou výměnou elektronických peněz zpravidla klient uvádí i číslo bankovního účtu, což je prakticky jediná možnost identifikace klienta pro případ páchání trestné činnosti. Touto trestnou činností může být například dobíjení elektronické peněženky pomocí Premium SMS z odcizeného telefonu.

⁸³ § 13 odst.2 písm. d) zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

U platebních účtů, kde je potřeba identifikace, se identifikačními údaji rozumí:

- u fyzické osoby všechna jména a příjmení, rodné číslo, a nebylo-li přiděleno, datum narození, dále místo narození, pohlaví, trvalý nebo jiný pobyt a státní občanství; jde-li o podnikající fyzickou osobu, též její obchodní firma, odlišující dodatek nebo další označení, místo podnikání a identifikační číslo osoby
- u právnické osoby obchodní firma nebo název včetně odlišujícího dodatku nebo dalšího označení, sídlo, identifikační číslo osoby nebo obdobné číslo přidělované v zahraničí

Provozovatel platebního systému je povinen se všemi osobními údaji klientů nakládat dle zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů ve znění pozdějších předpisů.

Provozovatel (správce a zpracovatel osobních údajů bývá u platebních systému zpravidla jedna osoba) by měl učinit veškerá opatření, která jsou nutná k tomu, aby zajistil, že s osobními údaji bude zacházeno bezpečně bez ohledu na to, kde jsou údaje uchovány.

Dále by měl aplikovat systém řídicích a kontrolních postupů, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů, přičemž tato opatření jsou popsána v dokumentaci, jež byla předložena příslušným kontrolním orgánům. Tato povinnost platí i po ukončení zpracování osobních údajů.

Provozovatel je povinen provést likvidaci osobních údajů, jakmile pomine účel, pro který byly osobní údaje zpracovány.

Pokud si účel zpracování stanoví správce (provozovatel platebního systému) sám, pak tím, jak jej definuje, de facto určuje i možnou dobu uchování či jiného zpracování osobních údajů. Jestliže je účelem zpracování osobních údajů podpora nákupu a prodeje zboží v rámci časově omezené marketingové akce, potom po jejím ukončení (a případném vypořádání dalších nároků mezi správcem a zúčastněnými subjekty údajů) pomine i účel tohoto zpracování a správce je povinen osobní údaje v krátkém časovém úseku zlikvidovat. Správce si však může účel zpracování stanovit

tak, že zpracování bude probíhat v zásadě po neomezenou dobu, např. při vydávání slevových karet budou osobní údaje zúčastněných klientů zpracovávány bez časového omezení, např. do ukončení tohoto právního vztahu ze strany klienta, které však může přijít v zásadě kdykoliv.⁸⁴

V případě anonymních platebních účtů zpravidla účel pomine při zrušení tohoto účtu, skončení smluvního vztahu. U neanonymních účtů na základě zákona č. 253/2008 Sb. je povinen provozovatel určité záznamy a údaje uchovávat nejméně po dobu pěti či deseti let po skončení smluvního vztahu.

8.3 Judikatura

Ve věci ochrany osobních údajů rozhodl rozsudkem Nejvyšší správní soud a usnesením zvláštní senát zřízený dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů. Jedná se např. o následující rozsudky a usnesení:

- **Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 2. 2007, čj. 8 Ans 4/2006-68, [2385/2011 Sb. NSS]**

Ustanovení § 21 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, zakládá subjektu údajů veřejné subjektivní právo obrátit se na Úřad pro ochranu osobních údajů, jemuž odpovídá povinnost úřadu o žádosti rozhodnout. Naopak oznámení o neoprávněném nakládání s osobními údaji jiného subjektu údajů je pouze podnětem, resp. stížností [§ 29 odst. 1 písm. c) citovaného zákona], s nimiž zákon účinky návrhu na zahájení řízení nespojuje.

- **Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 24. 2. 2010, čj. Konf 56/2009-7, [2274/2011 Sb. NSS]**

Od účinnosti novely zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, provedené zákonem č. 439/2004 Sb., nemůže již Úřad pro ochranu osobních údajů

⁸⁴ Kučerová, A., Nováková, L., Foldová, V., Nonnemann, F., Pospíšil, D. *Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, s.276

rozhodovat o náhradě za porušení povinností dle tohoto zákona. O náhradě nemajetkové újmy v souvislosti s porušením povinností stanovených zákonem o ochraně osobních údajů je proto příslušný rozhodovat soud.

- **Usnesení zvláštního senátu zřízeného podle zákona č. 131/2002 Sb. o rozhodování některých kompetenčních sporů, ze dne 17. 10. 2011, čj. Konf 11/2011-6, [2500/2012 Sb. NSS]**

Z § 21 zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, nevyplývá pravomoc Úřadu pro ochranu osobních údajů rozhodovat o soukromoprávních sporech mezi subjektem údajů a správcem týkajících se zveřejnění dokumentace obsahující osobní údaje; o těchto sporech přísluší rozhodnout soudu.

Závěr

Cílem diplomové práce byl rozbor právní regulace elektronického platebního styku, jako moderního způsobu platby. V práci se klade větší důraz na elektronické peníze, které představují alternativní formu klasických peněz, bankovek a mincí. Elektronická forma peněz se může stát v budoucnu i jedinou formou, která bude používána při platebním styku a proto je toto téma zajímavé pro zpracování. Dalším důvodem pro volbu tohoto téma byla skutečnost, že na trhu není k dispozici dostatečné množství odborné literatury a práce může mít užitnou hodnotu pro další zpracovatele podobných témat.

V České republice došlo za posledních 20 let k masivnímu vývoji v oblasti platebního styku. Tento vývoj měl několik příčin. Na prvním místě toto souvisí se změnou polických poměrů a uvolněním podnikání. Další příčinou je technologický pokrok v oblasti telekomunikací, obzvláště rozvoj internetu a poptávka po urychlení a permanentní dostupnosti platebního styku. Posledním větším impulsem byl vstup České republiky do Evropské unie, kde je potřeba podřídit českou právní úpravu právní úpravě EU.

Česká republika se musela s evropským právem vypořádat ještě před vstupem do Evropské unie, aby splnila přístupové podmínky. Velkou úlohu hrají v evropském právu Nařízení a Směrnice Evropského parlamentu a Rady. Nařízení mají přímou účinnost, směrnice je potřeba transponovat do české právní úpravy. Toto se České republice dařilo a na základě transpozice směrnic vzniklo několik zákonů, které jsou stěžejní pro oblast elektronického platebního styku. Jednalo se především o zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech (zákon o platebním styku) a zákon, který upravuje mimosoudní řešení sporů v oblasti platebního styku a to zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi.

Zákon o platebním styku byl několikrát novelizován, je potřeba zapracovávat změny dle směrnic EU, které reagují na rychlý vývoj v této oblasti. Za základě požadavku Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu vznikla nová právní úprava, zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku. Tím, že jsou všechny členské státy povinny transponovat právo EU do svých právních řádů, by měla vzniknout jednotná právní úprava pro celou Evropu. To by mělo mít za následek transparentnost právní úpravy elektronického

platebního styku, větší právní jistotu a velký význam pro přeshraniční platební styk. Do zákona se podařilo zapracovat i smlouvu o platebních službách, není tedy potřeba vše řešit pomocí obchodního nebo občanského zákoníku. Soukromoprávní smlouvou o platebních službách dle ZPS se tedy může řídit vztah mezi uživatelem a poskytovatelem platebních služeb, občanský a obchodní zákoník zde potom působí subsidiárně.

Zákon o platebním styku umožňuje také vznik nových subjektů, které mohou vydávat elektronické peníze. V České republice zatím tento vývoj poněkud stagnuje, i když nová právní úprava dle směrnice EU předpokládala, že díky této úpravě dojde k masivnějšímu rozvoji těchto subjektů a elektronické peníze budou vydávány ve větším objemu. Počet subjektů, které vydávají elektronické peníze můžeme v České republice počítat v řádu jednotek, ale můžeme předpokládat, že tento počet poroste. Nízký počet těchto subjektů má zřejmě i za následek, že ve věci vydávání a zpětné výměny elektronických peněz prakticky zatím neexistuje v České republice žádná judikatura.

Požadavek EU na právní úpravu mimosoudního řešení sporů v oblasti platebního styku a tím i v oblasti elektronického platebního styku a elektronických peněz byl také splněn. Stalo se tak přijetím zákona o finančním arbitrovi a zřízením institutu finančního arbitra. Slovo arbitr zde může být sporným. Je to z důvodu, že řízení před finančním arbitrem nemusí být zárukou, že se bude jednat o poslední krok v řešení případného sporu. Oběma stranám sporu je dána možnost soudního přezkumu. Z tohoto důvodů se spíše jedná o finančního ombudsmana, než o finančního arbitra, před kterým by mělo být řízení konečné, podobně jako před rozhodcem. S poslední novelizací zákona o finančním arbitrovi došlo ke zřízení Kanceláře finančního arbitra a tím i navýšení personálního aparátu. Náklady na činnost finančního arbitra tedy vzrostly, ale počet sporů řešených před finančním arbitrem nijak výrazně neroste. Musíme tady opět doufat, že smysl vzniku kanceláře finančního arbitra bude naplněn ve větší míře a dočkáme se i prvního sporu ve věci vydávání a zpětné výměny elektronických peněz. Možná by stálo za úvahu zajistit i větší publicitu Kanceláře finančního arbitra. Tento institut není v povědomí veřejnosti příliš rozšířen.

V elektronických platebních systémech, podobně jako v jiných systémech, kde dochází ke shromažďování osobních dat, je ochrana osobních údajů fyzických osob regulována zákonem č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně

některých zákonů, v platném znění. Právním základem tohoto zákona se staly právní předpisy EU. Zde je potřeba upozornit na skutečnost, že Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů byla nesprávně transponována do českého právního řádu. Některé pasáže týkající se práva rozhodného pro zpracování osobních údajů byly zcela opomenuty nebo nesprávně transponovány. Je zde problém institutu správce a zpracovatele osobních údajů, obzvláště jednoznačná identifikace provozovny správce, která by měla být rozhodujícím kritériem pro určení rozhodného práva. Můžeme určitě souhlasit s názorem, že by se dal zákon o ochraně osobních údajů zjednodušit sjednocením institutu správce a zpracovatele osobních údajů, sjednotit tedy pravidla pro nakládání s osobními údaji. Není možné vždy jednoznačně určit, kdo je zpracovatelem a kdo správcem osobních údajů.

Resumé

Aim of the thesis was to analyse regulation of the electronic payment system as a modern method of payment. Thesis pays more attention to electronic money which constitutes an alternative to classic money, banknotes and coins. Electronic form of money can become even the only form used for payment in the future – that is why it is interesting to work on this topic. Another reason for choosing this topic was the fact that there is no sufficient amount of specialized literature and therefore this thesis can be valuable for further processors of related topics.

There has been a massive development in the sphere of payment systems in the Czech Republic during last 20 years. This development had several reasons. It relates to political changes and start of businesses in the first place. Another cause of it is a technological advance in the area of telecommunications, especially progress of internet and demand for payments acceleration and a permanent availability of payment systems. Last considerable impulse was the accession of the Czech Republic into the EU and a need to harmonize the Czech legal regulation with the EU law.

The Czech Republic had to harmonize its legal system with the EU law before the accession to be able to fulfil the accession conditions. A big role is given to regulations and directives of the European Parliament and the Council in the EU law. Regulations have a direct effect, directives needs to be transposed into the Czech legislation. The Czech Republic was successful at this and based on transpositions of EU directives several legal acts, crucial for electronic payments regulation, have been developed. It was the Act No. 124/2002 Col., on transfers of funds, electronic payment instruments and payment systems (the Payment System Act) and act which governs out-of-court dispute settlements in the area of payments, namely Act No. 229/2002 Col., on financial arbiter.

The Payment System Act was amended several times, it is needed to incorporate changes according to the EU directives which react on a quick development in this area. Based on Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council on payment services in the internal market, a new legal framework has been developed, Act No. 284/2009 Col., on Payment System. By obligation of all EU Member States to transpose the EU legislation into their national legal systems, a unified legal regulation should be created for the whole EU.

This should bring transparency of the legal regulation of the electronic payment system, higher level of legal certainty and great importance for cross border payment system. It has been managed to include also the contract on payment services into the act, therefore it is not necessary to cover this issue by Commercial Code and Civil Code. Relation of user and provider of the payment services can be regulated by contract on payment services under the Act on Payment System, Civil Code and Commercial Code apply subsidiary.

Act on Payment System also enables constitution of new subjects which can generate electronic money. This progress slightly stagnates in the Czech Republic for the present although the new regulation based on the EU directives anticipates that due this regulation a massive development of this subjects will occur and electronic money will be generated in a greater volume. Number of subjects which generate electronic money in the Czech Republic can be counted on the order of single units.

EU requirement for a legal regulation of out-of-court dispute settlements in the area of payment system and thereby also in the sphere of electronic payment system and electronic money was fulfilled as well – by adoption of the Act on Financial Arbiter and by establishment of institute of financial arbiter. The term of “financial arbiter” can be questionable, because proceeding before the financial arbiter does not need to be a guarantee that this will be the last step in a settlement of a potential dispute. Possibility of a judicial review is given to both parties of the dispute. Therefore, in this respect it is more a financial ombudsman than a financial arbiter, who should give the final result similarly to other arbitration proceedings. The last amendment of the Act on Financial Arbiter brought establishment of the Office of the Financial Arbiter and therefore increasing of the personal staff. Costs related to functioning of the financial arbiter have increased, however number of disputes solved by the financial arbiter does not increase considerably. We have to hope here that sense and meaning of the establishment of the Office of the Financial Arbiter will be recognized in a more distinct way and that we will witness the first dispute in the case of generating and reverse exchange of electronic money as well. It might be worth considering to ensure even more publicity to the Office of the Financial Arbiter, awareness of this institute is not widespread among the public.

Literatura

Publikace

- BAKEŠ, M. a kolektiv. *Finanční právo*. Praha: C.H.BECK, 2009, 699 s
- BAYER, A. *Mezinárodní platební styk*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, ALFA, 1983. 189 s
- SCHLOSSBERGER, O. *Platební služby*. Praha: Management Press, 2012, 323 s
- MÁČE, M. *Platební styk – klasický a elektronický*. Praha: GRADA, 2006, 219 s
- SCHLOSSBERGER, Otakar a Věra PETRUŽELOVÁ. *Platební styk*. 2. 1. vyd. Praha: Bankovní institut, 1997. 96 s
- BERAN, J., DOLEŽALOVÁ, D., STRNADEL, D., ŠTĚPÁNOVÁ, A. *Zákon o platebním styku: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2011, 672 s
- KUČEROVÁ, A., NOVÁKOVÁ, L., FOLDOVÁ, V., NONNEMANN, F., POSPÍŠIL, D. *Zákon o ochraně osobních údajů. Komentář*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2012, 427 s
- SVOBODA, P., KROFT, M., BERAN, K., EMR, D., FRÝZEK, L., VÁŇA, R., VÍT, M. *Právní a daňové aspekty e-obchodu*. Praha: Linde, 2001, 459 s
- SMEJKAL, V. *Internet a §§§*. Praha: GRADA Publishing, 2001, 284 s
- SMEJKAL, V. *Elektronický podpis jako nástroj pro zvýšení bezpečnosti informačních systémů*. Brno: Vutium, 2003. 30 s
- POLČÁK, R. *Právo na Internetu - spam a odpovědnost ISP*. Brno: Computer Press, 2007
- MORÁVEK, J., BURIAN, D. *Předávání osobních údajů do zahraničí: česká a evropská právní úprava*. Praha: Linde, 2012, 263 s.
- HENDRYCH, D. a kolektiv. *Právní slovník*. Praha: C.H.Beck, 2009

Odborné články

- ELEK, Š. *Některé otázky nové právní úpravy platebních služeb*. Obchodněprávní revue. 2009, číslo 6, s. 155

- TRAGANTOVÁ, A. *Návrh směrnice o elektronických penězích.* Obchodněprávní revue. 2009, číslo 7, s. 201
- MIŠŮR, P. *Evropská komise předložila návrhy jednotného alternativního řešení spotřebitelských sporů.* Obchodněprávní revue. 2012, číslo 1, s. 23
- BAIER, J., KRAMOLIŠ, O. *Mezinárodněprávní aspekty zpracovávání osobních údajů a nesprávná transpozice směrnice v zákoně o ochraně osobních údajů.* Právní rozhledy. 2012, číslo 11, s. 385
- Vláda. *Návrh zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, a některé další zákony.* Právní rozhledy. 2010, číslo 23, s. II

Právní předpisy

- Směrnice 97/5/ES o přeshraničních převodech
- Směrnice 98/26/ES o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry
- Směrnice 2000/46/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz a obezřetném dohledu nad touto činností
- Směrnici 97/7/ES o ochraně spotřebitele v případě smluv uzavřených na dálku,
- Doporučení 97/489/ES o transakcích prováděných elektronickými platebními prostředky
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 924/2009 o přeshraničních platbách
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2009/110/ES o přístupu k činnosti institucí elektronických peněz, o jejím výkonu a o obezřetném dohledu nad touto činností
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 98/26/ES, o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů

s cennými papíry ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/44/ES

- Zákon č. 124/2002 Sb., o převodech peněžních prostředků, elektronických platebních prostředcích a platebních systémech
- Zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku
- Zákon č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi
- Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
- Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
- Zákon č. 99/1963 Sb., o občanský soudní řád
- Zákon č. 6/1993 Sb., obchodní zákoník
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- Zákon č. 219/1995 Sb., devizový zákon
- Vyhláška č. 141/2011 Sb., o výkonu činnosti platebních institucí, institucí elektronických peněz, poskytovatelů platebních služeb malého rozsahu a vydavatelů elektronických peněz malého rozsahu
- Vyhláška č. 142/2011 Sb., o předkládání informací platebními institucemi, institucemi elektronických peněz, poskytovateli platebních služeb malého rozsahu a vydavateli elektronických peněz malého rozsahu České národní bance

Internetové zdroje

- Modrá kniha – Platební styk v České republice. ČNB [citováno 2. 1. 2013]. Dostupný z WWW:
<http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/platebni_styk/statistika_plat_styku_eu/download/modra_kniha_text_2007_srpen.pdf>
- Company information [on-line]. Poslední aktualizace 21. 3. 2011 [cit. 15.2. 2013]. Dostupné z WWW:
<http://www.swift.com/about_swift/company_information/index.page>
- Zvláštní doporučení FATF, týkající se financování terorismu [on-line]. MF ČR [citováno 30. 1. 2013]. Dostupný z WWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/boj_proti_prani_penez_13916.html>

- Financial Action Task Force [citováno 30. 1. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/eu_mezinarodnivztahy_bojprotipranipenez.html>
- Elektronické peníze a seznamy v České národní bance [on-line].. MF ČR [citováno 18. 2. 2013]. Dostupný z WWW: <http://www.egonov.cz/clanky_42.html>
- Wikipedia. *Premium SMS* [on-line]. Wikipedia [citováno 18. 2. 2013]. Dostupný z WWW:< http://cs.wikipedia.org/wiki/Premium_SMS>
- Informace pro navrhovatele [on-line]. Kancelář finančního arbitra. Poslední aktualizace 24. 2. 2013 [citováno 1. 3. 2013]. Dostupný z WWW: <<http://www.finarbitr.cz/cs/aktuality/informace-pro-navrhovatele-248.html>>
- <http://www.finarbitr.cz/cs/financni-arbitr/pruvodce-podanim-zadosti.html#form>
- https://apl.cnb.cz/apljerrsdad/JERRS.WEB07.INTRO_PAGE?p_lang=cz